

Усім — про все

СВІТ

<http://svit11.wordpress.com>

НАЙЦІКАВІША
ГАЗЕТА
ДЛЯ КОЖНОГО
З ВАС
Чернігівщина.
Україна. Світ

-інфо

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ГАЗЕТА

Виходить з лютого 2012 року

№246 6 липня 2023 року

Ціна 8 ГРИВЕНЬ

Український вимір

Газета продовжує хроніку війни, що її друкує всі останні місяці.

21 червня

Кілька безпілотників впали в Новій Москві та Підмосков'ї – росЗМІ. Російське видання «Ваза» повідомляє, що одразу кілька безпілотників упали в Новій Москві та Підмосков'ї. Перший дрон, імовірно, вибухнув у небі в районі села Лукіно в Новій Москві. Крім того, ще два безпілотники впали близько 5 ранку в Наро-Фомінському районі Підмосков'я, недалеко від військової частини.

З початку війни міжнародні партнери надали Україні \$51 млрд бюджетної підтримки. В тому числі з початку 2023 року Україна залучила 20 мільярдів доларів на фінансування дефіциту державного бюджету, загалом з початку великої війни – 51 мільярд доларів. Про це повідомив міністр фінансів Сергій Марченко під час виступу на Ukraine Recovery Conference у Лондоні. «Ми повністю профінансовані на цей рік... Я думаю, що це великий успіх переговорів. Ми не самотні не тільки щодо наших потреб у фінансуванні бюджету, а й тоді, коли ми говоримо і про фінансування відновлення».

21 червня

Конференція в Лондоні: Україна представила стратегію соціального відновлення країни. Заходи з соціального відновлення України були представлені на Міжнародній конференції з питань відновлення України (URC 2023), яка проходить 21 – 22 червня в Лондоні. Стратегію соціального відновлення представила міністр соціальної політики Оксана Жолнович.

Озвучені ключові вектори та пріоритетні проекти: цифровізація усіх соціальних рішень; побудова нової системи соціального супроводу; розвиток сімейних форм виховання; створення в Україні хабу з протезування; підтримка життєстійкості українських родин та осіб літнього віку. Конференція у Лондоні об'єднала міжнародних партнерів, українських урядовців, представників міжнародних фінансових установ, приватного сектору та громадянського суспільства, щоб спільно визначити пріоритети з відновлення України для її економічної та соціальної стабілізації.

ПАРЄ виступила за повний недопуск спортсменів РФ і Білорусі до Олімпіади. Парламентська асамблея Ради Європи ухвалила резолюцію із рекомендацією Міжнародному олімпійському комітету не допустити російських та білоруських атлетів на Олімпійські та Паралімпійські ігри в Парижі навіть під нейтральним прапором. Це рішення ухвалили 71 голосами «за» та 4 «проти». Асамблея наголошує, що відповідним недопущенням спортсменів держав-агресорів МОК продемонстрував би свою прихильність цінностям Олімпійських ігор. Раніше близько 30 країн, включно з господаркою Олімпіади-2024 Францією, закликали МОК усунути росіян і білорусів від участі у іграх в Парижі

Парламентська асамблея Ради Європи ухвалила резолюцію щодо політичних наслідків агресії Росії проти України, в якій підтримала вступ Києва до НАТО та українську «формулу

миру». Члени ПАРЄ також закликають продовжувати роботу для створення міжнародного механізму компенсації та Спеціального трибуналу щодо злочину агресії Росії, а також посилювати санкційний тиск та міжнародну ізоляцію держави-агресора.

23 червня

Рада Європейського Союзу затвердила 11-й пакет економічних та персональних санкцій проти Росії. Пакет забороняє транзит через територію РФ більшої кількості товарів і технологій, які можуть використовуватися для військових потреб, авіації чи космічної індустрії та авіаційного і ракетного пального – для товарів, які везуть з ЄС до третіх країн. У санкційний список внесли додаткові 87 компаній за пряму підтримку російського ВПК. Серед іншого, це чотири іранських виробники дронів, які постачають їх до Росії, а також компанії з третіх країн, яких допомагають Росії обходити торгові обмеження, та кілька російських компаній, які виробляють електроніку для російського ВПК.

24 червня

Заколот російської приватної військової компанії «Вагнер» проти кремлівського режиму. Докладно – в публікації поруч.

25 червня

Спількування президента України з президентами США і Польщі. Володимир Зеленський і Джо Байден у ході телефонної розмови обговорили, зокрема, перебіг бойових дій в Україні та процеси в Росії. Пряма мова Зеленського: «Позитивна й надихаюча розмова. Обговорили перебіг бойових дій і процеси, які відбуваються в Росії. Світ повинен тиснути на Росію до відновлення міжнародного порядку... Учораšní події викрили слабкість путінського режиму». Зеленський також подякував Байдену за неослабну підтримку України, особливо за комплекси «Patriot».

Також Зеленський обговорив із президентом Польщі Анджеєм Дудою останні події в Росії, ситуацію на полі бою в Україні. Узгодили позиції напередодні Вільнюського саміту НАТО й інших міжнародних заходів.

26 червня

Польща передає зброю і боєприпаси Україні. Глава МВС Польщі Маріуш Камінський анонсував передачу тисячі гвинтівок українським силовикам. Про це повідомив після зустрічі зі своїм українським колегою Ігорем Клименком. Польща продовжить свою підтримку України, в рамках якої розпочинає поставку зброї бойовим формуванням МВС України. Загалом ідеться про «тисячі кулеметів і мільйони боєприпасів, які дозволять ефективно воювати захисникам свободи України та Європи», зазначив Камінський. Польський міністр також пообіцяв медичну допомогу в Польщі пораненим українським військовим.

Європейський Союз у рамках своєї тренувальної місії для українців (EUMAM) підготував уже 24 тисячі українських військових. Про це заявив глава дипломатії ЄС Жозеп Боррель. Місія має завдання підготувати до 30 тисяч українських військовослужбовців у центрах, розташованих у країнах-членах ЄС.

27 червня

200 тисяч українських школярів не забезпечені засобами для дистанційного навчання. Третина українських учнів, які вимушені навчатися онлайн, не мають повноцінного доступу до дистанційного навчання через відсутність технічних засобів або зв'язку. Про це повідомило Міністерство освіти та науки України. Для онлайн-навчання учням вразливих категорій не вистачає 200 тис. девайсів, ще 80 тис. потрібно вчителям. Унаслідок агресії РФ 1,6 млн українських школярів були змушені перейти на дистанційне навчання, а сотні шкіл були зруйновані чи пошкоджені. Шотландська організація Reusing IT, яка надає відремонтовані комп'ютери для повторного використання сім'ям із низьким рівнем доходу, надала на потреби української освіти понад 100 тис. девайсів. Раніше організація вже передала в Україну 2 тис. персональних комп'ютерів для освітян та школярів.

Визначено перелік з понад 1,4 тис. назв сіл, селищ і міст, де рекомендовано змінити назви. Національна комісія зі стандартів державної мови рекомендує змінити понад 1,4 тис. назв сіл, селищ і міст України. «На виконання закону «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії». Комісія визначила перелік назв сіл, селищ і міст, які потребують зміни через невідповідність орфографічним, граматичним і словотворчим нормам української мови або містять у назві ідеологеми, пов'язані з російською імперською політикою в Україні.

Україна вже відвоювала під час контрастну більше території, ніж РФ захопила за зиму. Про це заявив міністр оборони Великої Британії Бен Воллес. «Україна вже відвоювала близько 300 квадратних кілометрів» своїх територій, які перебували під російською окупацією. Воллес відзначив, що українські війська продовжують поступовий, але неухильний прогрес, проводячи наступальні операції на трьох ключових напрямках на сході і на півдні.

Із початку повномасштабної війни Україна отримала від Світового банку та країн-донорів через механізми банку понад 22 млрд доларів. Про це повідомив міністр фінансів України Сергій Марченко у рамках робочого візиту до Вашингтону. «Щиро вдячний Групі Світового банку за вагому фінансову допомогу для України. З 24 лютого 2022 року Світовий банк мобілізував на підтримку України фінансові ресурси у розмірі 34 млрд доларів. Понад 22 млрд доларів США з цієї суми вже надано Україні». «Фінансова допомога, отримана від Світового банку та створених трастових фондів, відіграє вагомий роль у забезпеченні першочергових соціальних витратків та підтримці збалансованості державного бюджету».

Ракетний удар по Краматорську. Увечері російські агресори обстріляли це місто в Донецькій області. Знищено заклад харчування, в якому перебувало багато людей. Багато вбитих і поранених, пошук яких під завалами тривав всю ніч і в наступні дні.

Триває передплата на нашу газету на 2023 рік

Усі поштові відділення й листоноші області ведуть передплату на «Світ-інфо» на будь-який термін і на будь-яку адресу в області.

Передплатний індекс «Світ-інфо» —

86514

Основні теми газети:

- Події в області, Україні і світі.
- Політика, соціальні проблеми, екологія.
- Публікації раніше невідомої нам історії України, СРСР.
- Проза і поезія відомих письменників світу.
- Культура, мистецтво, спорт.
- Корисні поради.
- У світі цікавого.

«Світ-інфо» — газета для кожного з вас!

Передплатна ціна — без змін:
16 гривень на місяць.

Долучайте нових читачів

Прочитавши нашу газету, покажіть її друзям, знайомим, колегам, запропонуйте також передплатити.

Заколот у Росії

24 червня стався заколот проти кремлівської влади одного з російських військових формувань – приватної військової компанії (ПВК) «Вагнер». Він засвідчив розкол і чвари в Росії, викликав великий резонанс у світі і мав та далі матиме серйозні наслідки, які важко спрогнозувати.

Компанія «Вагнер», яку очолює російський бізнесмен Євген Пригожин, числиться приватною організацією, але насправді це закамфльована одна з російських силових структур. Її військові отримують вишкіл у таборах російської армії, отримують від країни-агресора зброю, боєприпаси, спорядження. Відтак «Вагнер» сповна використовується владою Росії для своїх агресивних акцій.

За кілька років компанія набула сумної слави у світі, як формування бойовиків, що за гроші беруть участь у бойових діях у гарячих точках планети, зокрема, в Африці, на Близькому Сході.

З початком повномасштабного вторгнення російських агресорів в Україну, бойовики «Вагнер» були включені кремлівським режимом у активні бойові дії проти нашої держави. Добре озброєні і екіповані вагнерівці були кинуті в найгарячіші точки війни, насамперед на Донбасі. Саме вони склали ударну силу агресорів під час тривалих боїв за місто Бахмут.

Водночас останні місяці наростала напруга між ПВК «Вагнер» і російським військовим командуванням, насамперед міністерством оборони. Пригожин звинувачував російське командування в тому, що воно прагне мало не ліквідувати компанію, кидає його бойовиків у найгарячіші бої, а водночас не забезпечує зброєю і боєприпасами.

Відкритий конфлікт вибухнув, коли увечері 23 червня Пригожин заявив, що російські війська обстріляли табори бойовиків «Вагнер» та території Росії. В цьому він звинуватив міністерство оборони Росії, заявивши, що міністр Сергій Шойгу спеціально прибув до Ростова-на-Дону керувати атакою на «Вагнер».

У відповідь вранці 24 червня ватажок компанії оголосив «похід на Москву», причому, подав це не як заколот для зміщення кремлівського режиму, а як «очищення» влади, насамперед, військового командування, від корупціонерів, зокрема, в особі того ж Шойгу.

За лічені години бойовики фактично зайняли, взяли під контроль два великі обласні міста по дорозі на Москву: Ростов-на-Дону і Воронеж. Вони практично без опору захопили головні військові і правоохоронні об'єкти міст. І далі продовжили марш на Москву, до якої залишалось всього кілька сотень кілометрів.

Президент Росії Путін, схоже, шокований і розгублений подіями, виступив зі зверненням до росіян, в якому заговорив про антидержавний заколот, що веде до громадянської війни. Також додав, що за цим – амбіції Пригожина і великі гроші, заявив, що на фінансування ПВК «Вагнер» російський бюджет витратив мільярд доларів.

Український вимір

1

28 червня

День Конституції України.

Основоположні принципи життя, права та свободи, зафіксовані у Конституції України, громадяни зараз виборюють у важкій боротьбі, заявив президент Володимир Зеленський у привітанні з Днем Конституції. «Нашій Конституції сьогодні виповнюється 27 років. Записані у ній в 1996 році слова перестали бути історією – вони стали для українців по-справжньому життєвими і нагальними: слова про право на життя і свободу, честь і гідність, про ціну нашої землі».

Президент Литви Гітанас Науседа прибув до Києва. Він повідомив у своєму Twitter, оприлюднивши відео з київського вокзалу: «Прибув до Києва напередодні саміту НАТО у Вільнюсі з одним головним меседжем – місце України в НАТО». Наступний саміт лідерів держав НАТО відбудеться 11 – 12 липня. Він пройде у столиці Литви Вільнюсі. На зустрічі, як очікують, Альянс обговорюватиме перспективу членства України.

Президент Польщі Анджей Дуда прибув до Києва із візитом. Він провів переговори із президентом України Володимиром Зеленським. Обговорили поточну ситуацію в зоні бойових дій в Україні, підготовку до липневого саміту НАТО у Вільнюсі.

Президент Володимир Зеленський вважає, що навіть внутрішні сили Росії вже перестали озиратися на «кволого господаря Кремля» Володимира Путіна і закликав надати Україні план дій щодо членства в НАТО. Про це він сказав, виступаючи у Верховній Раді на засіданні з нагоди Дня Конституції. За словами Зеленського, НАТО гарантуватиме безпеку для України, а українські сили оборони та безпеки гарантуватимуть безпеку та захист для інших членів НАТО. Також додав, що від перемоги України у війні з Росією виграє ціла низка країн – Грузія, Молдова, Білорусь, країни Кавказу та Балтії.

Рада прийняла закон про доплати військовим. Верховна Рада прийняла в цілому законопроект № 9342 про доплати військовим під час воєнного стану. Основне завдання законопроекту – військовослужбовцям щомісячно виплачується додаткова винагорода у 30 – 100 тис грн. Доплата виплачується на умовах, у розмірах та в порядку, встановлених КМУ.

На вечір кількість загиблих внаслідок російського ракетного удару по Краматорську напередодні зростає до 11 осіб, серед них троє дітей, 61 людина дістала поранення.

1 липня

Прем'єр Іспанії Педро Санчес розпочав головування Іспанії у Раді ЄС з візиту до української столиці. Він опублікував кадри з київського вокзалу і написав: «Вже у Києві. Я хотів, щоби перша подія головування Іспанії у Раді Європи була зустріч з Володимиром Зеленським. Я висловлю українському уряду та парламенту всю європейську солідарність. Ми продовжимо підтримувати український народ, доки у Європі не відновиться мир». Іспанія за ротатійним принципом змінила Швецію як головуєча країна у Раді Євросоюзу та головуватиме до кінця 2023 року.

Прем'єр Іспанії Педро Санчес виступив на засіданні Верховної Ради України. Президент Володимир Зеленський провів зустріч з прем'єром Іспанії Педро Санчесом. Україна та Іспанія уклали спільну декларацію, яка стала 21-м документом, в якому йдеться про підтримку країнами членства України в НАТО.

2 липня

Президент Володимир Зеленський 2 липня у день Військово-морських сил поїхав у Одесу. Він заслухав доповідь командувача

Військово-Морських сил ЗСУ Олексія Неїжапи про оперативну обстановку в Чорному морі, оборонні спроможності ВМС, стратегію розвитку ВМС на час війни та у післявоєнний період.

Президент також привітав військових ВМС з професійним святом. «Багато хто в Росії думав, ніби Чорне море – це акваторія їхньої сили. Ворог сподівався, що наші Військово-Морські сили нібито не витримають ударів Росії. Що ж, відвага і майстерність наших воїнів знищили всі ці ворожі надії та втопили їх у морі». У зверненні з Одеси президент заявив: «Ворог точно не диктуватиме умови в Чорному морі, і окупантам доведеться так само боятися наблизитися до нашого українського Криму й до наших берегів Азовського моря, як російські кораблі вже бояться наблизитися до нашого Чорноморського узбережжя».

3 липня

Чверть українців – біженці: за кордоном і внутрішні. Розвідка Великої Британії проаналізувала ситуацію із українськими переселенцями на тлі повномасштабного російського вторгнення. У відомстві наводять дані української влади, яка 29 червня повідомила, що з липня 2022 року із зон бойових дій на підконтрольних Україні територіях Донецької, Харківської та Херсонської областей було евакуйовано 139 тисяч осіб, відповідно до законодавства про надзвичайний стан. Як зазначили у розвідці, це лише частина більш широкій кризи з вимушеними переселенцями в Україні.

За оцінками ООН, 6,3 мільйона українців залишаються біженцями, а понад п'ять мільйонів – внутрішньо переміщеними особами. «При довосному населенні в 44 мільйони чверть українців залишаються вимушеними переселенцями внаслідок російського вторгнення», йдеться у повідомленні.

У Гаазі почав роботу Міжнародний центр із переслідування за злочин агресії РФ проти України. Він розмістився на базі Агентства ЄС з питань співпраці у сфері кримінальної юстиції (Євроюст).

Новостворений Центр матиме ключове значення для розслідування злочину агресії Росії проти України та сприятиме формуванню справ для майбутніх судових процесів, включаючи можливий трибунал щодо злочину агресії чи Міжнародний кримінальний суд (МКС), зазначили в комісії. Центр забезпечить структуру для підтримки та вдосконалення поточних і майбутніх розслідувань злочину агресії, а також сприятиме обміну та аналізу доказів, зібраних з початку російської агресії. До складу Центру, створеного за підтримки Єврокомісії, увійшли окремі національні прокурори, які вже беруть участь у роботі Спільної слідчої групи, з якою Центр пов'язаний у своїй діяльності. Євроюст надаватиме оперативну, юридичну, фінансову та матеріально-технічну підтримку, в тому числі для збереження, зберігання та аналізу доказів.

У Сумах в ніч на 3 липня через атаку російських дронів на житлову багатоповерхівку 3 людей загинули, 21 людина отримала поранення.

4 липня

Втрати російських агресорів із 24.02.22 по 04.07.23 орієнтовно склали: особового складу – близько 231030 осіб; танків – 4059; бойових броньованих машин – 7908; артилерійських систем – 4252; ракетних систем залпового вогню – 647; засобів ППО – 394, літаків – 315, гелікоптерів – 309; безпілотних літальних апаратів оперативно-тактичного рівня – 3602; крилатих ракет – 1264; кораблів/катерів – 18; автомобільної техніки та автоцистерн – 8843, спеціальної техніки – 590.

Україна очікує двох результатів від саміту НАТО, компромісів не приймає

Україна сформулювала два конкретні очікування від майбутнього саміту Північноатлантичного Альянсу у Вільнюсі – стосовно членства й гарантій безпеки – й до останнього наполягатиме на їхньому затвердженні.

Заступник голови Офісу президента України Ігор Жовква на конференції, організованій Фондом «Відкрита політика» та київським офісом GLOBSEC, окреслив два паралельні результати, яких прагне досягти Київ на зустрічі лідерів НАТО у Вільнюсі.

«Ми маємо всі шанси на доволі перспективні, важливі для України рішення Вільнюського саміту. Це політичне рішення про початок процедури запрошення України до членства і рішення щодо отримання гарантій безпеки», заявив він.

За словами Жовкви, вимоги стосовно рішень, які Україна вважатиме прийнятними, вже визначені і в Альянсі про них знають, і Київ не готовий до компромісів.

«Рівень тих формулювань, які Україна хоче отримати у Вільнюсі, так звані deliverables, є на столі у кожного з лідерів держав-членів НАТО. Всі про них знають і всі відчувають, що Україна буде наполягати на них до останнього дня перед проведенням саміту», пояснив дипломатичний радник президента.

Детальні формулювання цього документу не розкриваються, але загальні обриси відомі.

По-перше, Україна наполягає, що має бути застосований алгоритм вступу Швеції та Фінляндії, за яким Альянс офіційно визнає українську «заявку на вступ», подану минулої осені та зафіксує, що подальше членство має відбуватися без проміжних етапів на кшталт ПДЧ.

По-друге, Київ погоджується на те, що попри негайний початок процедури вступу України, вона не буде швидкою. Тут розглядаються різні варіанти – наприклад, назвати нинішнє запрошення «політичним», а остаточно вступ України до НАТО схвалити, наприклад, на саміті 2024-го у Вашингтоні.

І по-третє, фінальне рішення про членство України в НАТО пропонується ухвалити у момент, «коли це дозволять безпекові умови» або «запевнення», аби обмежити вплив Кремля на майбутнє Києва.

«Розуміючи, що питання членства не може бути вирішене до перемоги, ми говоримо про те, щоби початок шляху відбувся на вільнюському саміті, де Україна має всі підстави отримати запрошення до членства. Бо запрошення ще не означає членства (і застосування 5-ї статті про колективну оборону). Приклад Швеції та Фінляндії це доводить», заявив Жовква.

«Українська правда», 28.06.2023.
Pravda.com.ua

Заколот у Росії

1

Варто звернути увагу, що наступ вагнерівців йшов без особливого опору російської армії, а також те, що мешканці Ростова-на-Дону і Воронежа доволі прихильно зустрічали входження вагнерівців у їхні міста.

Втім, без боїв не обійшлося. За, очевидно, неповними даними, під час зіткнень загинуло з обох боків близько 20 військових. Заколотники знищили військовий літак і кілька вертольотів російської армії, іншу техніку, самі також зазнали втрат у техніці.

Путін звернувся до президента Лукашенка з проханням стати посередником у справі зупинення заколоту. Річ у тім, що Лукашенко давно особисто знайомий з Пригожиним. Весь день між ними тривали напружені перемовини. Врешті, Лукашенко умовив Пригожина припинити заколот, щоб зупинити кровопролиття. На вечір Пригожин дав команду своїм бойовикам зупинити наступ і повертатися в місце дислокації, у свої табори.

Російські правоохоронні органи одразу ж порушили кримінальну справу проти Пригожина, але того ж дня її закрили. Також військовим «Вагнер» було гарантовано звільнення від кримінального переслідування за участь у заколоті. Пригожин і військові ПВК «Вагнер» перейшли на територію Білорусі. Такими були умови досягнутого компромісу.

Заколот показав назріваючу кризу і розкол у кремлівській владі, серед російського бізнесу військових, де чимало представників цих кіл, особливо з ходом війни, все більш негативно ставляться до

агресії Кремля проти України. Не випадково в числі перших, кого російські правоохоронці затримали і допитали, став генерал Суровікін, заступник командуючого російськими військами в Україні. Його як і ряд інших військових перевіряють на можливу причетність до організації заколоту.

Ось головні коментарі про заколот. Ще вдень 24 червня події в Росії так прокоментував президент України Володимир Зеленський.

«Сьогодні світ побачив, що господарі Росії нічого не контролюють. Взагалі нічого. Просто повний хаос. Повна відсутність якоїсь передбачуваності. І це на російській території, яка нашіпована зброєю».

Ми всі пам'ятаємо, як у 21-му році керівник Росії погрожував світу. У нього були якісь там ультиматуми, якусь там силу він намагався показати.

22-й рік показав, що він переплутав – переплутав із силою свої ілюзії та брехню, якою його годують. Вони там, у Кремлі, здатні піти на будь-який терор, здатні піти на будь-яку дурість, але вони не можуть забезпечити й відсотка необхідного контролю. І це вони – реальна проблема.

За одну добу вони втратили кілька своїх міст-мільйонників і показали всім російським бандитам, найманцям, олігархам та будь-кому іншому, як це там легко – захоплювати російські міста та, ймовірно, арсенали зі зброєю... І якщо хтось у світі намагався приспати ситуацію, якщо хтось у світі піддається ілюзії, ніби Кремль здатен відновити контроль, то лише відкладає проблему до наступного прориву хаосу – іще більш небезпечного».

Державний секретар США Ентоні Блінкен 25 червня заявив, що спроба заколоту приватної військової компанії «Вагнер» свідчить про «дуже серйозні тріщини» в російській владі, і що ситуація зі спробою заколоту в Росії «все ще розвивається». «Маємо Пригожина, який публічно ставить під сумнів саму передумову російської агресії проти України – уявлення про те, що Україна чи НАТО якимось чином становлять загрозу для Росії. Є людина, яка публічно й дуже відкрито кидає виклик владі Путіна – і дуже відкрито. І додав щодо Путіна: «Нині ж йому довелось захищати Москву, столицю Росії, від власного найманця».

Польща – з Україною

Нова моя журналістська поїздка до Перемишля в останні дні червня мала мету показати, як Польща і далі допомагає Україні в боротьбі з російською агресією. Про це я вже писав у нашій газеті після двох торішніх поїздок, публікації в номерах 223 і 229, відповідно за 28 липня і 20 жовтня 2022 року. Їх можете прочитати на сайті газети.

Зараз же можу сказати, що допомога ця продовжується, вийшла на новий рівень, поряд з громадськими організаціями, до неї все більше підключаються органи влади.

Перемишль – не лише найближче до України (кордону зі Львівщиною) польське місто, де я постійно буваю вже понад 15 років. Це ще й друге за часом місто Польщі, якому указом президента України було присвоєно почесне звання – Місто-рятівник. Першим звання удостоєне місто Жешув, воєводський центр цього Підкарпатського воєводства. А торік у липні званням відзначений і Перемишль.

Адже місто стало транзитним пунктом, через який в Україну передається допомога, зібрана з різних регіонів Польщі. Цьому сприяє і те, що місто всього за 14 кілометрів від нашого кордону, і давні, налагоджені зв'язки між Підкарпаттям і Львівщиною. Основна частка допомоги завозиться саме сюди, а потім вже поширюється Україною. Але чимало її транспортується з Перемишля і по наших дальших областях.

І цього разу мене приймав мій давній і добрий друг Станіслав Стемпень. Відомий польський історик, котрий працює в царині польсько-українських стосунків у нашій багатомовній спільній історії, професор Університету Перемишля. Поляк, що вільно володіє українською мовою й регулярно читає лекції в українських університетах, Станіслав 30 років тому створив і беззмінно як директор очолює в Перемишлі Південно-Східний інститут науковий. Ця авторитетна громадська організація веде велику дослідницьку роботу, в її архіві, багатій бібліотеці працюють і українські дослідники, інститут видає багато книг обома мовами.

Станіслав Стемпень

А буквально через день після початку вторгнення російських агресорів в Україну Інститут став одним із засновників Перемишльського Комітету допомоги Україні. Спільно з Перемишльським відділенням Польського Товариства допомоги інвалідам.

Комітет згуртував громадськість, місцевих підприємців, всіх, хто може допомогти Україні. Така допомога, у тому числі і безпосередньо

через Інститут і Товариство, з першого ж дня пішла в Україну. Детальніше розповідають мої співрозмовники.

Говорить Станіслав Стемпень.

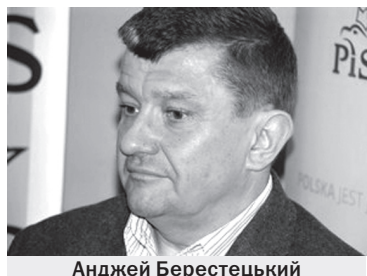
– Війна показала, що треба інакше подивитися на національні меншини. Ким могла Польська держава допомогти Україні з перших днів війни? У першу чергу це спонтанно робили суспільство, римо-католицька церква, а також фундації. Насамперед, ті, які й раніше працювали з Україною, з польськими громадами там. Бо це були контакти. Кому можна було привезти допомогу, яку саме, де її зоставити? Не на вулиці ж.

Називаю дві головні такі фундації. Перша – це Свобода і Демократія, Варшава, головою є Ліля Любоневич. Також це фундація Міжнародна Солідарність, голова Рафал Вільчановський. І вже потім підключилися місцева влада, держава. Бо їм треба час, щоб оформити, ухвалити відповідні процедури. А Україна потребувала допомоги негайно, з першого ж дня війни. На кордоні, також тут з'явилося одразу багато біженців з України, які потребували негайної допомоги. Українська армія потребувала допомоги харчами, ліками. Фундації вийшли на римо-католицькі парафії, з якими мали давні контакти, парафії, які є і на півдні та сході України, в тому числі в Херсоні, Одесі, Харкові. Бо допомога потрібна була більше якраз у ті регіони. В парафіях, у польських громадах є приміщення, куди можна було завезти таку допомогу, там знають, хто її найбільше потребує, кому і куди передати.

В Перемишлі велику роль в організації допомоги відіграв Почесний консул України Олександр Бачек, котрий є власником великої торгової мережі. Швидко поставали громадські організації допомоги Україні, як от наш Комітет в Перемишлі. Але яким чином Комітет мав збирати ті ж кошти на допомогу? Отут якраз і долучилася міська організація Товариства допомоги інвалідам, адже вона має рахунок у банку, можливість приймати і розподіляти кошти допомоги. Ми створили Комітет незалежно від політичних питань, від того, хто в якій партії, бо це тут не має значення для допомоги українцям.

Про Товариство допомоги інвалідам, яке в місті очолює радний, тобто депутат міської ради, Анджей Берестецький, я детально розповідав торік у згаданих публікаціях.

Анджей Берестецький

Нагадаю коротко, що це потужна загалом польська

громадська організація, яка суттєво підтримується державою, центральною і місцевою владою, в тому числі і щодо фінансування. В Перемишлі Товариство має два навчально-реабілітаційні центри. Це великі будівлі з прилеглою територією. Один на околиці міста під назвою Сobotки, тут обслуговують містян. Другий за кільканадцять кілометрів, у селищі Коритніці, для опікування інвалідами сіл Перемишльського повіту. Центри сумарно обслуговують близько двохсот підопічних, від малих дітей, яким організовано навчання, до дорослих. Ці також можуть вивчати комп'ютерну справу, займаються малюванням,

біженці.

Товариство давно допомагало полякам, котрі мешкають на Львівщині, також і українцям, надавало гуманітарну допомогу престарілим, самотнім, мало забезпеченим. Тепер додалася і гуманітарна допомога через війну.

Пан Анджей розповів, що в останні місяці до такої справи все активніше долучається місцева влада, і Перемишля й повіту, і Підкарпатського воєводства. Воєвода пані Єва Ленарт особисто активно включилася в цю справу, буває в Перемишлі, їздить з такою допомогою на Львівщину.

Детальніше про участь воєводства в допомозі мені

Анджей Берестецький і воєвода Підкарпатського воєводства Єва Ленарт передають гуманітарну допомогу мешканцям українського містечка.

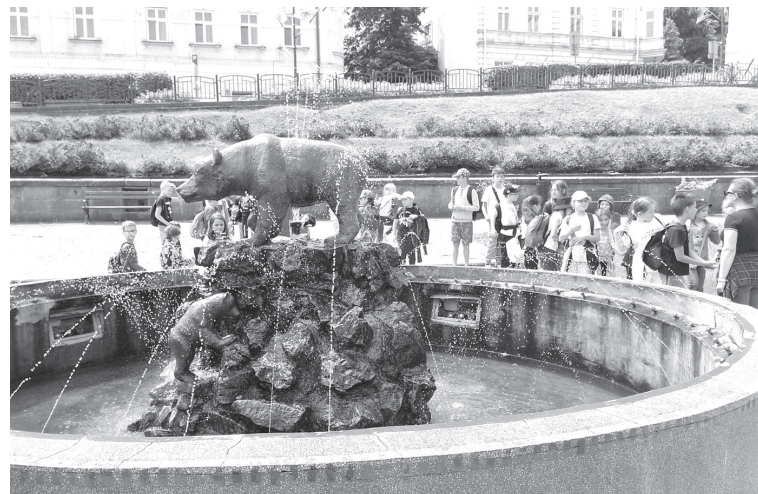
рукодільям, шитвом, музикою і співом. А ще в майстернях роблять гарні меблі, інші вироби, які продають на ярмарках і в магазинах, а кошти йдуть у бюджет Товариства.

Головна мета такої опіки і допомоги – інваліди не повинні почуватися самотньо, замикатися в чотирьох стінах дому, а активно і корисно спілкуватися.

Ми побули з паном Анджеєм в центрі в Сobotках. Директоркою тут його дружина Анета Блонська. Подружжя – педагоги за фахом, також вчителюють у міських школах, мають трьох дорослих дітей, які вже вивчилися, працюють. Обоє з великою прихильністю ставляться до України, активно їй допомагають. Зокрема, в центрі в Сobotках з першого дня війни приймали з усієї Польщі гуманітарну допомогу, сортували її, перевозили через кордон. Також в центрі на якийсь час поселилися українські

розповіла телефоном Малгожата Майка-Онішкевич, помічниця воєводи, котра займається якраз зв'язками з тutesніми українцями і загалом з Україною. Говорила вона гарною українською мовою. Ось що розповіла.

– Ще до початку великої війни ми допомагали полякам, котрі мешкають в Україні. Збирали тут у людей допомогу, доставляли туди за сприяння Анджея Берестецького, котрий має там багато контактів. Звичайно, ця допомогу розширили, бо є змішані родини, з поляків і українців, є українські родини, що теж потребують допомоги. З початком повномасштабної війни до допомоги Україні долучилася влада воєводства. Ми організували збір допомоги, насамперед, через школи Підкарпатського воєводства, також громадські організації, деякі фірми. Разом з Товариством допомоги інвалідам доставляли

Плац Ринок, центральна площа міста. Улюблений фонтан дітвори, зі скульптурою ведмедя. Вони колись водилися в довколишніх лісах. Ведмідь навіть на гербі міста, що на фасаді розташованої навпроти міської ратуші. А так хочеться, щоб ми повернулися до мирного життя, щоб і біля фонтанів Чернігова юрмила весела дітвори.

гуманітарку в Україну, починаючи з містечка Мостиська, що на кордоні, і далі по селах і містах Львівщини. Також привозили допомогу українській армії. Це ми з відомих причин широко не афішували, але таку допомогу доставляли безпосередньо у війська, в тому числі і автомобілі. Зокрема, у бригаду, що воює на Запоріжжі.

Допомогу привозили і в інші регіони України. В тому числі у зруйновані міста біля Києва. Також привезли в одне з сіл біля Чернігова, що постраждало торік від боїв. І ця добра справа триває.

В центрі Перемишля, його історичній частині – Старому Місті, височіє так звана Замкова Гора. Тут зосереджені найбільші храми міста. Серед них – і головний український храм, Собор Святого Івана Хрестителя, греко-католицької парафії. Її діяльність об'єднує українську громаду Перемишля, доволі численну. Як це робить також і український Народний дім.

Вранці я побував на богослужінні в храмі. Після чого зустрівся тут ще з одним учасником допомоги Україні. Це волонтер пан Станіслав. Українець, народжений далеко від Перемишля, на північному заході Польщі. Бо свого часу його родина стала жертвою сумно відомої акції «Вісла». Це коли у 1947 році комуністична влада Польщі, при потуранні і сприянні СРСР, провела масове виселення, депортацію українців зі східних воєводств, прилеглих до України, у північно-західні регіони. Понад 20 років тому Станіслав з родиною повернувся сюди, на землі своїх предків. Зараз він активно допомагає Україні.

Ось і цього дня вже збирався в чергову поїздку до нас з гуманітарною допомогою. Причому, в гарячу точку, у Запорізьку область.

Станіслав розповів, що з самого початку війни він з товаришами волонтерами зробив уже десь 120 таких поїздок! Здебільшого, у прикордонні місцевості. Але періодично робили і далекі рейси, насамперед з допомогою українській армії. Серед волонтерів, тих, хто тут збирає допомогу, її відвозить, і українці, і поляки. Працюють спільно, злагоджено. Щодо допомоги нашим військовим, то воліють доставляти її безпосередньо на фронт, у наші підрозділи. Давно налагодили такі контакти, допомогу збирають і привозять конкретно за заявками, замовленнями наших військових. Те, що найбільше потрібне на передовій, аж до таких побутових речей, як засоби гігієни.

...Про чарівний Перемишль я писав не раз. Окрім основного матеріалу по цій темі допомоги, звичайно, є й ще дещо, про що розповім пізніше. Зокрема, про відвідання чудового Музею Землі Перемишльської, який, до речі, теж включився в допомогу Україні. про нові видання Інституту, загалом про літній Перемишль. Він живе взагалі-то мирним життям. Адже Польща вже 24 роки у НАТО і 19 років у Європейському Союзі. Чого поляки щиро бажають і нам, Україні. Адже подих війни, на жаль, повсякчас відчувається і в цій мирній європейській країні.

Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

Через Росію ці діти не мали права ходити в школу аж дотепер

Історія з чернігівського прикордоння

Увесь 2022 рік ліцей №2 в невеликому містечку Городня на Чернігівщині існував без дітей.

Від Городні до російського кордону навпростець немає і 30 кілометрів, ще ближче – кордон білоруський.

Російські війська увійшли до Городні й околиць вранці 24 лютого, коли місцеві діти мали прокидатися і збиратися до школи. Городня перебувала в окупації 37 днів.

Деякі десятки кілометрів – невелика відстань для російський артилерійських систем. Тому діти не повернулися до школи після деокупації.

Росіяни продовжують щодня обстрілювати прикордоння. У сорокакілометровій зоні навчання заборонили. Йдеться про 13 500 дітей, які пішли на дистанційне навчання в усій області.

Лише два місяці тому місцева влада зменшила зону до 20 кілометрів. Школи, які мали укриття, зокрема городнянський ліцей № 2, змогли частково повернути дітей до навчання в стінах класів. Ще сім шкіл на Городнянщині не можуть вийти до школи через обстріли.

Але в Городні знайшли частковий вихід – місцева влада і благодійний фонд savED облаштували велике укриття під ліцеєм, а окрему кімнату перетворили в освітній центр, куди можуть приходити всі міські учні та студенти, аби відпочити, поспілкуватися, позайматися і погратися до самого вечора.

Яна. Що зі мною буде

Школярка Яна

За два тижні до початку повномасштабного вторгнення Яна з однокласницею вийшли зі школи, щоби випити кави. Містечко ще жило в лютевій сирій мряці, вологе і прохолодне.

На вулиці час від часу сновигали іноземні журналісти, які злітали до прикордоння.

На таких того вечора натрапила Яна. Вони підійшли, кутаються у куртки від холоду, й англійською попросили відповіді на двійку запитань. Головне було: що відчуває Яна?

– Ми хвилюємося, що може щось статися. Але все буде нормально, – відповіла дівчина й усміхнулася.

Тоді якась гризота поселилася в думках. Напередодні вчителька історії під кінець уроку сказала, що статися може все. Варто готуватися і фізично, і морально.

Через два тижні Яна раптово розплющила очі. У великій кімнаті чулися кроки батьків – стрімкі й тривожні. У Яні розривався телефон. Глянула на годину – четверта. Вкотре телефонувала однокласниця.

– Стріляють. Підіймайся. Бери речі.

– Хто стріляє?

– Бігом збирай речі.

Яна вийшла до великої кімнати й примружилася від раптового світла. Батьки вже збиралися. Яна повернулася до свого рюкзака – що складати? Светри, джинси, взуття... Поклала навіть парфуми й серезжки. Узяла три книги Стівена Кінга.

Увесь наступний місяць роман «Під куполом» про невелике містечко, яке опиняється відрізаним від світу невидимим бар'єром, став для Яни також захисним куполом від того, що коїться зовні. У її реальному містечку.

За вікнами котилася російська техніка. Безпечним місцем родина Яни обрала свій приватний будинок на маленькій вулиці обабіч центральних доріг. Тут жили ще батьки її батьків. Тут усі знали всіх.

На якийсь час Яна захопилася тим, як люди почали організовуватися, ділитися їжею, новинами, таким рятівним зарядом у телефоні чи вліпманю мережею.

– Було, можна сказати, круто. Ніколи так не було. Цей дух, розмови: люди діляться борошном, хтось комусь щось везе. Ми їли закрутки й грали в ігри. Мама несла додому найсмачнішу буханку хліба, за якою стояли весь день у черзі.

Втім, страх доймав Яну в нічній темряві. Особливо, коли зник зв'язок і не можна було поговорити з друзями, дізнатися як однокласники, подруги в Харкові й у Чернігові.

– Останнє, що чуєш від подруги, – нас обстрілюють. Далі телефон стихає. І я розчинялася в собі. Почала накручувати себе. А що як це все? Їх вбили? Як мій одинадцятий клас? А випускний? Куди я тепер вступлю? Що зі мною буде?

Аліна. Заплющує очі

Дев'ятикласниця Аліна Дударенко

Найбільший страх дев'ятикласниця Аліна Дударенко відчувала, коли перша машина з колони російських військових навела на неї дуло.

Вони з мамою їхали на скутері вулицею містечка від бабусі. Дівчинка притислася до мами міцніше й заплющила очі.

П'ятеро військових наказали спинитися. Вони хотіли, аби їм пояснили, де пролягають окремі вулиці.

– Вони знали лише старі назви. Ми сказали, що не знаємо їх, бо вулиці давно перейменували. Військовий розізлився, він кричав, що такого бути не може, аби жити тут і не знати. Я зі словами сказала, що це правда. Після цього він махнув і сказав, що якщо ще раз нас тут побачить – пристрелять.

Згадуючи це тепер, дівчина постійно мне руки, говорить швидко і рвучко, але усміхається.

– Я подумала, що це кінець. Вони готові були стріляти.

Мама Аліни працювала в міській лікарні. Весь березень вона щодня вирушала на роботу. Рідні лише чекали, не знаючи, коли росіяни можуть увірватися до лікарні. На

щастя, вони цього так і не зробили, тероризуючи міську раду та волонтерів, активістів й колишніх військових.

Школа.

Чергування в окупації

Виконувачка обов'язків директора Світлана Серегова

Директорка школи Світлана Серегова разом з вчителями вирішили організувати в школі чергування. Два вчителі на день.

Світлана вирвала зі шкільного зошита листочок у клітинку, щоби записувати чергових. Вона не думала списати більш як половину. Згодом директорка почала доклеювати все нові.

На вахті поставили чайник і приймач. Більшість часу приймач шипів і лише інколи вловлював українські новини.

Тут вчителі ділилися новинами й домашнім печивом, яке приносила вчителька, що напекла його із чого було. На вахті лишали одне одному записки, бо зв'язку також не стало.

Тим часом у підвал школи почали сходитися люди. Підвал великий і майже дублює приміщення школи. Але був захищений старими вікнами, дверми, партами, спортивним приладдям. Вчителі знесли вниз усі можливі стільці, багато людей із дітьми тут і оселилися.

Російські військові тиснули на міську раду, схилиючи до співпраці, втім, Городня пережила окупацію спокійніше за інші села та містечка. У день народження Шевченка 9 березня містяни вийшли ходою з великими прапорами до пам'ятника.

Заступниця директорки Тетяна пам'ятає, як раптово росіяни почали тікати. Люди виходили на перехрестя і кричали їм вслід прокльони.

У перші дні квітня в Городні вже було українське військо. Поволі поверталася світло, вода, зв'язок, але не поверталися до школи діти – загроза нікуди не зникла.

Уже за кілька тижнів росіяни поцілили в місто. З боку Сеньківки до сьогодні тривають обстріли.

Загалом, під час активних бойових дій в Чернігівській області постраждав 41% шкіл – сімдесят пошкоджених і три зруйновані, йдеться у звіті благодійного фонду savED.

Школа. Повернення

В останній день травня в городнянському ліцеї гамірно. У порожніх класах, коридорах і великому холі протяги носять білі й сині кульки.

Старшокласники прийшли прикрашати школу до останнього дзвоника. Класи великі, просторі, світлі й порожні. Десь парти зсунуті й стоять так давно. У класах початкової школи високі стіни, які лишилися в дарунок від давньої жіночої гімназії, багато світла. На партах – залишки пластиліну,

розгорнуті зошити, тканині торби. Але дітей нема.

– Вони були тут учора. Рік школа була порожня, а от два місяці, як ми повернулися до змішаного навчання.

Учора тут вирувало життя. І вируватиме післязавтра. Між тим – тиша стін.

У кожному класі ростуть велетенські хащі з тропічних рослин – двометрові Бегонії, півтора метрові Монстери, за розмахом такі, які побачиш хіба на фото з ботанічних садів.

– О так, рослинам точно добре без дітей. Вони їх не скубуть, – сміється Світлана. – А от вчителям не дуже. Усі скучують.

У першому класі триває урок. Я не одразу це розумію. Ходимо класом, фотографую самотню вчительку, яка сидить над столом. Аж коли вона втішено вигукує:

– Молодці, продовжуйте писати! Але в класі нікого нема. Парти порожні. Не одразу помічаю великий екран над дошкою, де в маленьких віконечках першокласники випишують літери аж налігши на зошити.

Урок у першому класі

Половина цих дітей, які нині роблять вправу зі списування, сидять за домашніми столами за кордоном. Вчителька цілий рік вчила їх писати, не торкаючись своєю рукою їхньої, і навчила.

– Ось у мене лампа, – показує. – Я під нею кладу листок і діти бачать, як пишу на ньому. І так ми навчилися. Подивіться, які чудові почерки, – вчителька дістає листочки, їх приносять у школу батьки учнів.

Тоді вже в інших порожніх класах я помічаю, що заняття тривають на великих екранах.

– Під кінець року ми змогли частково повернути дітей до школи. Облаштували підвал – тож тепер тут безпечніше. З наступного навчального року, сподіваюся, максимально налагодимо змішане навчання, – говорить Світлана, зачиняючи двері класів.

Безпечний простір для дітей

Після окупації в Городні дітям забороняли виходити на навчання офлайн з міркувань безпеки. Тільки дистанційка.

Але в школі одразу взялися за укриття.

– Найперше це зробили самі вчителі з батьками. Розчистили все, викинули мотлох, звільнили простір. Потім почали ремонт будівельники, – говорить директорка.

Разом із ремонтом укриття з'явилася ідея безпечного простору для дітей.

– Це була давніша мрія – створити такий куточок у школі, де діти могли би збиратися, спілкуватися, розважатися в межах школи. Й такий освітній центр облаштовують в укритті, – говорить Світлана.

За організацію взявся благодійний фонд savED, отримавши фінансову підтримку німецької організації AWO International.

Освіта під школою

Освітній центр повноцінно запрацював наприкінці навчального року. Це велика кімната в укритті, де колись проходили труби комунікацій.

Нині це білі стіни, інтерактивні дошки, гаджети, шафи заставлені книгами, настільними іграми, всілякими приладами для майстрування і подібне. Тут є стільці й м'які пуфи, пледи, олівці, проектор.

Приміщення невелике. Якщо в ньому просто перечікувати – можна вмістити й пів сотні людей, але для розваг і навчання – більш як одному класу буде тісно.

Ідею з подібними просторами фонд втілює у декількох школах Чернігова, а також у школах області, зокрема й двох прикордонних селах, які у березні опинилися на лінії фронту,

Діти в освітньому центрі

Количівці та Анисові. В Городні вдалося не просто створити подібну зону в школі, але й зробити її максимально безпечною. Тому що простір обладнали одразу в укритті.

Через близькість до кордону діти в Городні не могли приходити на офлайн-уроки, тож цей центр став можливістю збиратися й бачитися.

Леся й Анастасія

Тривоги немає, але в центрі зо п'ятнадцять дітей. Спершу забігає шостий клас, вони після кількох уроків захотіли подивитися фільм про червоного лабрадора.

Хтось тим часом вчить уроки, хтось грає в шахи. Після них прибігають старші дівчата, вони малюють. У них сьогодні немає уроків, але дівчата хотіли побачитися.

Наставниця центру Леся Петрівна

Щоби батьки не переживали, вони тут – під наглядом школи й двох тьюторок – Лесі й Анастасії.

Лесі – 47 років, двадцять років вона працювала у відділі профорієнтації в центрі зайнятості. Насті – 24 роки, нещодавно вона скінчила магістратуру. Жінок обрали за конкурсом.

Вони не працюють у системі ліцею, а є ніби наставниками тут. Коли жінки прийшли в центр працювати, приміщення ще доробляли.

«є-Робота»: підсумки дев'яти хвиль

За результатами дев'яти цьогорічних хвиль подання заяв на мікрогрант за програмою «Власна справа» урядового проекту «єРобота» кошти від держави отримують 85 жителів Чернігівщини на загальну суму 19,9 млн грн. Схвалені бізнес-проекти передбачають створення 185 нових робочих місць.

Напрями підприємництва, які обрали заявники, різноманітні. Це, переважно, відкриття закладів харчування, торгівлі, швейного виробництва, салонів краси. Є ще й такі бізнес-плани, як відкриття спеціалізованих освітніх, медичних та розважальних студій, фермерських господарств, СТО, фітнес-клубу, грумінг-салону, пасіки, курячої екоферми, виробництво біопалива, меблів, приготування різної харчової продукції (суші, піца, халва, фруктово-ягідна пастила, хлібобулочні вироби), надання послуг у сфері зеленого туризму, ландшафтного дизайну, клінінгових, будівельних, ремонтних послуг, виготовлення панелей балістичного захисту тощо.

Загалом, за час дії програми (з липня 2022 року) позитивні рішення отримали 166 наших земляків.

За програмою «Власна справа» можна отримати від 50 до 250 тис грн. в залежності від кількості створених робочих місць. Надається мікрогрант як діючим підприємцям, так і людям, які не мають досвіду підприємницької діяльності.

Крім того, в рамках урядового проекту «єРобота» діє програма «Грант для ветеранів» для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни та їх дружин/чоловіків. Вони мають можливість отримати кошти в розмірі до 1 млн грн на створення або розвиток власного бізнесу. Обов'язковою умовою обох програм є створення нових робочих місць.

Подати заяву на отримання грантів за урядовим проектом «єРобота» можна прямо зараз через Дію <https://is.gd/KT7RoW>

Чернігівський обласний центр
зайнятості

Проект для підлітків

1 липня у Чернігові відкрився «Спільно Кемп» – літній простір для підлітків і молоді 10 – 19 років. Діє у центрі міста, у Сквері ім. Хмельницького, щодня від 12.00 до 20.00. Протягом трьох тижнів тут проходять майстеркласи, музичні заходи, настільні ігри, кіноперегляди. Проект організовано ГО «Культурна платформа Закарпаття» за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні у співпраці з обласними адміністраціями та місцевими органами влади. Всі активності направлені на розвиток у молоді таких навичок, як творче мислення, позитивна комунікація, уміння працювати в команді, екологія, здорове харчування.

9-річний співак Сергій Мороз зібрав для армії мільйон гривень

З літа минулого року хлопчик став вуличним співаком і збирає на виступах кошти для армії. З п'ятирічного віку Сергій ходив у приватну музичну школу, займався співом. Мама Катерина і тато Юрій Мороз розповідають, що коли торік 28 травня у Сергійка був день народження, вони йому подарували велику колонку, про яку він мріяв. А потім вже у липні з цією колонкою хлопчик почав співати на Валу. Сергій охоче виступав перед незнайомими людьми, бо співав на конкурсах. Кожну суботу вони з мамою їхали на Вал, і Сергій давав концерти. Взимку співав у «Голівуді».

Сергій співає лише українською мовою, виконує десятки пісень. Сьогодні його

добре знають, запрошують на благодійні концерти у різні міста.

Перші зароблені хлопчиком кошти пішли на ремонт військової техніки, термоодяг бійцям, підтримку дітей, батьки яких загинули на війні. Останні понад півроку Сергій збирає гроші на придбання пікапів для

військових. Вже вдалося придбати три авто: для ОК «Північ», для військових чернігівської територіальної оборони, які зараз на Сході, та для бійців під містом Бахмут.

Мама Катерина веде сторінки в соціальних мережах хлопчика, подає звіти, скільки вдалося зібрати коштів і куди вони витрачені. Говорить: «Для нас це, звичайно, клопіт, бо ж є своя робота, і меншому сину, якому два роки, потрібна увага. Але це приємні клопоти».

Батьки Юрія, дід і бабуся Сергійка, Михайло і Валентина Мороз, мешкають в селі Ковчин Куликівської громади. Михайло Михайлович, нині пенсіонер, не раз обирався земляками головою сільської ради, сільським головою.

За підтримки литовських партнерів відкрили дитячі простори

Ігрові зони, кімнати для роботи з батьками та дітьми, кінозона – усе це в дитячих просторах, які відтепер працюють на базі Чернігівського обласного палацу дітей та юнацтва. Тут чимало заходів для дітей. Батьки ж можуть отримати фахову допомогу спеціалістів щодо розвитку та виховання дітей. Працюють дитячі простори щодня, крім неділі, з 9.00 до 18.00.

Все це безкоштовно. Створено коштом міжнародної благодійної організації «Благодійний фонд СОС Дитячі Містечка Україна» за підтримки СОС Дитячі Містечка Литва. Урочисте відкриття відбулося за участі представниці Посольства Литовської Республіки в Україні Юргіта Янкунене. «Безмежно вдячні СОС Дитячі Містечка Україна, всім нашим партнерам з родини європейських країн, зокрема Литві, за підтримку», наголосила заступниця начальника ОВА Жанна Шерстюк.

Обережно: шахраї

ОБЕРЕЖНО ШАХРАЇ

До поліції звернувся 46-річний мешканець Чернігова із повідомленням, що з його банківського рахунку зникло близько тисячі гривень. Він на прохання матері знайшов в Інтернеті сайт нібито для виплат «допомоги від ООН». Для отримання коштів чоловік перейшов за посиланням для авторизації. Там йому запропонували ввести реквізити та секретні паролі банківської картки під приводом оформлення матеріальної допомоги. Після виконання цих умов з його рахунку зникли гроші. Поліція розшукує причетних до шахрайства у рамках кримінального провадження, відкритого за статтею 190 Кримінального кодексу України (шахрайство).

Поліція попереджає: будьте обережні, інформація про справжні державні виплати та порядок їх отримання міститься лише в офіційних джерелах.

Також днями до поліції із заявою звернулася 44-річна мешканка Новгород-Сіверщини. Розповіла, що їй в месенджері «Telegram» написав, як вона вважала, її знайомий. Він попросив терміново позичити гроші. Потерпіла перерахувала на невідомий банківський рахунок близько 20 тисяч гривень. Пізніше жінці стало відомо, що аккаунт друга зламали, і насправді чоловік ніяких прохань не писав. Зрозумівши, що її ошукали, потерпіла негайно звернулася до поліції. Поліція наполегливо рекомендує перевіряти інформацію з проханнями про допомогу, яка може надходити з невідомих номерів чи й в особисті повідомлення.

Через Росію ці діти не мали права ходити в школу аж дотепер

4 Щоби не витратити час, наставниці пішли знайомитися в класи, проводили майстерні, перегляди кіно. Тож усі діти в школі знають їх тепер як вчительок з укріття.

Настя працює в школі

Настя працює тут і у в останній день травня взяла на роботу дитину. Її Полі – чотири роки. Їхній тато – прикордонник. Вранці 24 лютого він вирушив на кордон і повернувся до сім'ї зміг буквально манівцями.

Ми говоримо з Настею в укрітті в сусідньому приміщенні центру. Підвал усе ще нагадує радянську школу, тут старі парти, стільці.

Жартую, що десь так могла виглядати КДБ, і в нас зараз буде допит. Настя сміється, що їй не звикати.

Росіяни приходили в її дім. Проводили обшуки, шукали чоловіка, вимагали від неї розповісти про активістів.

Леся чекає сина з фронту. Декілька дітей мимохідь згадують, що їхні батьки на службі. Під товстою бетонною стіною ховаються люди й багато болю.

Попереду літо й центр так само працюватиме зранку й до вечора, можливо, і пізнього.

Настя з Лесею готують план на сезон – що робитимуть. Вони чекають нових дітей – і з іншої школи, і тих, хто приїде на літо до рідних. У тривогу й без неї.

Аліна і її випускний

Аліна скучала за школою несамоовито. Їй хотілося знову опинитися серед гамору, шуму, розмов, насмішок, важких контрольних, сварок і святкових вечорів школи. Але повернутися не можна було.

– Я хочу сюди ходити. Знову і знову. Адже вже випускні класи, хочеться відчувати це! – сміється Аліна й показує на двері, з яких долинають безперестану крики дітей і сміх. – Оце й рух, дружба, розмови. Дистанційне навчання не погане, але не те. Інколи так хочеться просто штовхнути когось у плече. Коли сказали, що ми не виходимо повністю, я засмутилася, але тепер рада приходити хоч інколи. І надіюся, що наступний одинадцятий клас проведе у школі. І в мене буде випускний.

Аліна вже його бачить. Вона буде у світлій, не дуже довгій сукні. Вона всю ніч танцюватиме з однокласниками, а ранок, як це робили тут до війни, замучені й сонні – усі вийдуть за місто на стелу «Городня» і сфотографуються. Усі-усі.

Віра КУРИКО

Спеціально для УП. Життя

Фото: Олександр Гуліч

«Українська правда», 27.06.2023

Pravda.com.ua

Повідомляє Служба безпеки України

СБУ повідомила про підозру бойовику «днр», який воював проти Сил оборони України на Донеччині

Слідчі Служби безпеки України повідомили заочно про підозру бойовику «днр», який брав активну участь у бойових діях на території аеропорту «Донецьк» на боці російських найманців.

Оперативники СБУ встановили, що 29-річний уродженець Чернігівщини з квітня 2014 року входив до лав так званого «батальйону «спарта «днр», де під час боїв за аеропорт здійснював облаштування вогневої позиції великокалібрним кулеметом та ніс бойові чергування.

У подальшому бойовик перейшов до іншого підрозділу терористичної організації «днр» – так званого збройного формування «розвідувальне управління республіканської гвардії «днр» на посаду «розвідника-коректувальника». У складі

цього терористичного формування зрадник продовжив воювати проти Збройних Сил України на боці ворога.

Слідчі СБУ повідомили терористу заочно про підозру за ч.1 ст. 258-3 (створення терористичної групи чи терористичної організації) та ч. 1 ст. 111 (державна зрада) Кримінального кодексу України. За ці злочини законодавством передбачено покарання - до 15 років позбавлення волі.

Матеріали кримінального провадження скеровано до суду. Тривають комплексні заходи для притягнення бойовика до відповідальності.

Розслідування злочинної діяльності проводили співробітники СБУ у Чернігівській області за процесуального керівництва Чернігівської обласної прокуратури.

За матеріалами СБУ повідомлено про підозру митнику, причетному до корупційної схеми

Співробітники Служби безпеки України викрили посадовця Чернігівської митниці. Зловмисник причетний до корупційної схеми, через яку державний бюджет недоотримував щомісяця мільйони гривень.

Встановлено, що головний державний інспектор митної служби, зловживаючи службовим становищем, сприяв підприємцям в ухиленні від сплати обов'язкових митних зборів та платежів.

За оперативною інформацією озоміни нелегальний «прибуток» ділка становив близько 50 тисяч гривень.

Зокрема, задокументовано декілька епізодів протиправної діяльності. Фігурант «не помічав» у зоні митного контролю контрабандний товар у автомобілях.

Правоохоронці виявили незадекларований товар на суму понад 1 мільйон гривень.

Під час проведення обшуків у службовому кабінеті правоохоронці вилучили документацію, що підтверджує здійснення обладнання, а також так звану «тіньову касу».

Наразі зловмиснику повідомлено про підозру за ч.2 ст. 364 (зловживання владою або службовим становищем) Кримінального кодексу України. Триває досудове розслідування.

Викриття протиправної діяльності здійснювали співробітники Управління СБ України в Чернігівській області у взаємодії із слідчими Державного бюро розслідувань за процесуального керівництва Чернігівської обласної прокуратури.

У столиці Швеції зведуть цілий дерев'яний район

Дві скандинавські студії дизайну – Henning Larsen та White Arkitekter – спроектують незвичайний район Стокгольму. Він буде повністю побудований з дерева.

Wood City розміститься у південно-східній частині міста. Це буде найбільший дерев'яний комплекс у світі. Тут відкриють 7 000 офісів та 2 000 житлових будинків, ресторани та магазини. Будівництво за планом розпочнеться в 2025 році, а перші будівлі з'являться вже у 2027-му.

Архітектори прогресивно включили у конструкції природні елементи – наприклад, зелені дахи для кращої ізоляції та великі вікна, що пропускають природне світло, втілюючи наше бачення міста, яке процвітає у гармонії з природою.

Проект дерев'яного району у Стокгольмі виглядає дуже сучасно / Фото dezeen.com

Район Wood City буде не лише естетичним, а й екологічним. Дерев'яні будівлі зможуть вловлювати вуглець та будуть виділяти менше викидів. Крім того, «місто в місті» самостійно генеруватиме, зберігатиме та розподілятиме енергію.

Але чи не бояться архітектори пожеж, і чи можуть дерев'яні комплекси спалахнути, як сірник? Автори проекту запевняють: район буде абсолютно безпечним, адже його будують зі спеціального вогнетривкого бруса.

Ірландія готова заплатити 90 тисяч доларів людям, які житимуть на островах

Уряд країни прагне збільшити населення віддалених територій.

Ірландія оголосила про програму відродження понад 20 ідилічних островів, які розташовані біля її західного узбережжя, зокрема Inis Mor.

Уряд запропонує людям 90 тисяч доларів за переїзд на острів. Вони повинні відремонтувати порожні або занедбані будинки, а потім жити в них. Заявки на участь у програмі будуть доступні з 1 липня.

Чоловік із «золотим квитком» пролетів літаком 32 мільйони кілометрів

Американець Том Стукер подолав у повітрі більше кілометрів, аніж будь-який інший мандрівник в історії, і не планує зупинятися.

69-річний мешканець Нью-Джерсі пролетів 32 млн км із довільним проїзним United Airlines за 290 тисяч доларів. Цю покупку він зробив ще 1990 року. «Найкраща інвестиція в моєму житті», сказав Стукер.

Через 33 роки після придбання консультант

автосалону, як і раніше, набирає кілометри і насолоджується кожною секундою на своєму улюбленому місці 1В.

Від моменту покупки уродженець Нью-Джерсі отримав неймовірну кількість км, які він може продати, обміняти або продати з аукціону, а також привілеї проживання в розкішних готелях в усьому світі, ексклюзивне харчування в елітних ресторанах та тижні проживання.

Одного разу він 12 днів поспіль не спав у ліжку після того, як вилетів з Нью-Йорка до Сан-Франциско, потім здійснив поїздки з Бангкока до Дубаї і назад – чотири навколосвітні подорожі.

Стукер побував у понад 100 країнах, використовуючи свій необмежений пропуск United Pass, і навіть ділився багатством зі своєю дружиною, взявши її більш ніж у 120 «медових місяців».

Його пристрасть до польотів почалася після того, як він відвідав Австралію 1984 року по роботі та закохався в цю країну. Він повертався сюди понад 300 разів.

За один лише 2019 рік батько трьох дітей «здійснив понад шість польотів на Місяць», зробивши 373 польоти, на загальну суму 1,46 мільйона миль (понад 2,3 млн км).

Щоб висловити вдячність своєму улюбленому пасажирові, авіакомпанія розмістила його ім'я на двох своїх літаках і попросила його зробити свій внесок у розробку меню в їхніх нових клубах Polarix.

Калейдоскоп

Пенсіонер знайшов золото ... у моркві

Обручка, втрачена пенсіонером з Німеччини, повернулася до нього через три роки незвичайним чином.

Працюючи в саду, 82-річний чоловік втратив свою обручку. Разом із дружиною вони обшукали всю територію, але прикраси так і не знайшли. А через три роки його знайшли в моркві, яку пенсіонер зібрав до столу на честь святкування золотого весілля. На жаль, його дружина не дожила 6 місяців до повернення обручки.

Встановив рекорд, зламавши за хвилину майже 100 олівців

Девід Раш знову включений до Книги рекордів Гіннеса.

Житель штату Айдахо (США) цього разу за хвилину зламав 98 олівців грифельної.

Раш побив рекорд, встановлений раніше, у 90 зламаних олівців за одну хвилину. Канцелярське приладдя чоловік знищував у конференц-залі однієї зі шкіл штату.

Журналістам рекордсмен розповів, що готувався до свого нового досягнення протягом року. При цьому під час тренувань він використав бамбукові палички для їжі. За словами Раша, під час підготовки він зламав «кілька тисяч» паличок, доки не зрозумів, що готовий до випробування.

Зазначимо, що раніше американець встановив схожий рекорд, зламавши за хвилину 118 олівців. До цього він, жонглюючи протягом хвилини трьома яблуками, надкусив їх 164 рази. Крім того, за хвилину та 57 секунд він зумів обернути харчовою плівкою свою дружину.

Варто додати, що свої рекорди невгамовний житель Айдахо встановлює не просто так, а в рамках популяризації природничих наук.

В Австралії для випасу овець дресирують віслюків

Фермер Бутч Піллі страждав від нападів диких собак на свої отари. Він втрачав до 30 овець за ніч, але потім придумав креативний вихід.

Піллі вирішив завести дресированих ослів як охоронців. Це рішення виявилось дуже ефективним – напади майже відразу припинилися.

За словами фермера, ослики брикалися і кусали дінго. Це зберегло життя його домашнім тваринам, які до того зазнавали постійних атак.

«В один рік ми втратили близько 250 ягнят, – сказав вівчар. – Вартість збитку склала до 30 000 доларів, плюс стрес від необхідності приходити щоранку і знаходити своїх овець мертвими або покаліченими».

«Титан» затонув поруч з «Титаніком»

Що відомо про вибух на підводному човні, який прямував до уламків «Титаніка»

Пошукова операція підводного човна «Титан», який прямував до уламків затонулого «Титаніка», завершилася. На морському дні знайшли уламки, які стали підтвердженням того, що судно вибухнуло, а туристи, які на ньому знаходилися, загинули. Утім, їхні шанси вижити здавалися мінімальними вже після 4 днів пошуку, оскільки запасу кисню на човні вистачало лише на 96 годин.

Продовжено обшук території, щоб знайти тіла загиблих пасажирів підводного апарату, однак невідомо, чи це вдасться.

Уламки «Титана» знайшли за 500 метрів від потонулого «Титаніка». Уламки знаходилися на дні океану, приблизно за 500 метрів від носової частини «Титаніка» на глибині 4 км під у віддаленому куточку Північної Атлантики, куди прямувало судно з туристами та дослідниками.

«Титан» розпізнали по п'яти великих уламках, які виявили пошукові бригади. На борту знаходилися п'ятеро людей. Зокрема, бізнесмен-мільярдер і дослідник Хеміш Гардінг, пакистанський бізнесмен Шахзада Давуд і його син Сулеман, французький дослідник Поль-Анрі Наржолле, виконавчий директор «OceanGate» Стоктон Раш – фірми, яка здійснила цей підводний рейс. Усі вони згинули.

Як знайшли «Титан». Транспортні засоби ROVs, які використовувалися для пошуку зниклого підводного апарату «Титан», є потужними машинами, оснащеними світлом, камерами та технологіями. Вони створені спеціально для того, щоб потрапити на глибину. Машини підключені до судна, яке залишається на поверхні води. Все, що відбувається на глибині, фіксується на камери, і пілот може керувати пошуковою операцією дистанційно.

Саме ці машини і знайшли сміття та уламки на океанічному дні, які виявилися фрагментами затонулого судна.

23 червня Берегова охорона США повідомила, що завершує п'ятиденний пошук «Титана».

Коли і як вибухнув «Титан». Розташування поля уламків відносно близько до «Титаніка» і час, коли зник зв'язок з судном, свідчать, що катастрофа сталася у день занурення човна, 18 червня.

Військово-морські сили США окремо зазначили, що виявили аномалію, яка відповідає імпульсу (вибух, який направлений не назовні, а всередині) поблизу місця розташування підводного апарату, коли зв'язок з ним був втрачений.

Чи зможуть підняти уламки «Титана»? Для операції буде потрібен обладнаний корабель та кран з дротом, який може досягати глибини 4000 метрів. Евакуаційним бригадам також знадобиться один або два дистанційно керувані транспортні засоби ROVs, які вже зіграли ключову роль у пошуку слідів «Титану».

Наскільки безпечним був «Титан»? У 2018 році експерти висловлювали занепокоєння щодо безпеки підводного судна. Субмарина вперше здійснила морське занурення на глибину 4000 метрів у грудні 2018 року, а в 2021-му вперше занурилася на місце, де знаходиться «Титанік».

Власник «OceanGate» вирішив відмовитися від сертифікації судна незалежними експертами. Йдеться про Американське бюро судноплавства, провідного класифікатора підводних

апаратів, або європейську групу DNV із забезпечення якості та управління ризиками, яка встановлює стандарти безпеки конструкції підводних апаратів.

«OceanGate» повідомляв пасажирів, що «Титан» – експериментальне судно, яке не було схвалено чи сертифіковано жодним регулюючим органом.

Чим небезпечна подорож до решток «Титаніка»? Восени 1911 року величезна брила льоду відкололася від льодовика на південному заході величезного крижаного щита Гренландії. Протягом наступних місяців айсберг повільно дрейфував на південь, поступово танучи під впливом океанських течій і вітру. 14 квітня 1912 року, айсберг завдовжки 125 метрів зіткнувся з пасажирським кораблем «Титанік». Менш ніж за три години корабель затонув. Загинули понад 1,5 тис. пасажирів і членів екіпажу.

Наразі затонулий корабель лежить приблизно на глибині 3,8 км. Його уламки приваблюють туристів та дослідників. Однак ця подорож може бути небезпечною.

Глибокий океан дуже темний. Сонячне світло дуже швидко поглинається водою і не може проникати набагато глибше приблизно 1000 м від поверхні.

Учасники експедиції до місця аварії описували спуск до уламків протягом понад двох годин у повній темряві. І лише потім дно океану освітлюється вогнями підводного

апарату.

Оскільки лінія видимості обмежена кількома метрами, освітленими бортовими вогнями підводного апарату, навігація на такій глибині є складним завданням, тому дезорієнтуватися легко на морському дні.

Пасажири попередніх подорожей до «Титаніка» з OceanGate описували, як важко знайти дорогу, досягнувши dna океану.

Також чим глибше об'єкт занурюється в океан, тим більшим стає навколо нього тиск води. «Це приблизно у 200 разів перевищує тиск в автомобільній шині», – сказав Роберт Блазіак, дослідник океану при Стокгольмському університеті.

На рух підводного човна також впливають донні течії, які хоча й не такі сильні, як на поверхні, однак можуть передбачати рух великої кількості води.

Багато експертів очікують, що наслідки цих течій зрештою поховають уламки «Титаніка» в осадах. Також за понад 100 років на морському дні уламки «Титаніка» поступово розкладаються, передусім через корозію.

Яна ОСАДЧА,
журналістка УП «Життя»
«Українська правда», 23.06.2023
Pravda.com.ua

Після того, як у 1985 році було виявлено на дні океану затонулий «Титанік», знову спалахнув інтерес до цієї чи не найбільш гучної морської катастрофи. Почалися не лише експедиції вчених на дно океану, до залишків «Титаніка», метою яких було докладніше дізнатися про причини катастрофи. З'явилися і любителі «підводного туризму» на місце трагедії. Щойно трагічно завершена експедиція «Титан» мала не лише наукову мету, а й елементи такого «туризму», за який пасажири заплатили величезні гроші. Але океан не вибачає безпечності.

«Розгорнути розвідувальну і пропагандистську роботу стосовно української еміграції»

Внаслідок Другої світової війни величезна кількість українців опинилася із різних причин поза межами своєї батьківщини. Частина з них за добровільною чи примусовою репатріацією повернулася в СРСР. Решта не захотіла цього робити здебільшого з політичних міркувань і залишилася в країнах Європи, Південної Америки, у США й Канаді.

Процеси, які відбувалися в тодішньому середовищі української еміграції, стали предметом особливої зацікавленості радянських спецслужб. Органи МДБ/КДБ впроваджували свою агентуру в різноманітні організації і рухи, намагалися внести розкол між ними, спровокувати конфліктні ситуації з місцевою владою, проводили пропагандистські акції на виправдання радянської політики. **Про це свідчать розсекречені документи з архіву Служби зовнішньої розвідки України.**

Упродовж 1946 – 1947 років МДБ УРСР завело низку справ із назвами «Українська еміграція в Німеччині», «Українська еміграція в Англії», «Українська еміграція в Польщі»... В оперативну розробку брали осередки з компактним мешканням українців за кордоном.

Ось формулювання з однієї із постанов: «З метою концентрації цих матеріалів і подальшої їх розробки завести літерну справу під назвою «Українська еміграція у Франції», для чого виділити наявні по цій країні матеріали з літерної справи № 95 «Українські націоналісти в країнах Європи».

Що ж це були за матеріали? Перш за все, відомості про табори для переміщених осіб, так званих Ді-Пі (displaced persons). У них перебували колишні військовополонені, оstarбайтери, біженці й евакуйовані німецькою владою особи, учасники ОУН, УПА та інших політичних організацій, які не хотіли повертатися в СРСР, щоб уникнути репресій.

В архівних документах згадується про табори, в яких перебувала найбільша кількість українців. Вони розташовувалися в містах Регенсбург, Міттенвальд, Берхтесгаден, Новий Ульм, Аугсбург, Ашафенбург, Ельванген, Мюнхен, Ганновер, Гайденау, Вайденау, Траунштайн, Герсфельд та інших.

Зазначається, що українці активізували організаційну роботу з налагодження культурно-освітньої роботи, навчання дітей у школах різного рівня, виховання молоді в культурних товариствах та українській скаутській організації «Пласт», заснували чи відновили низку дослідних, освітніх та інших установ, газет, створили так звані допоміжні комітети і фонди, які займалися збиранням коштів для облаштування людей на новому

місці.

Українці гуртувалися і чітко заявляли, що вони на еміграції не збираються лише доживати свої дні, їхня мета – продовжувати боротьбу за незалежність України, рішуче відстоювати свої інтереси, права і свободи, привертати увагу світової громадськості до українського питання, розвінчувати сталінський комуністичний режим і радянську пропаганду, в полоні якої опинилися країни Заходу.

Після війни керівники українських політичних партій, як свідчать архівні документи, повернулися до питання створення єдиного консолідованого центру, який би об'єднав навколо себе всю українську еміграцію.

Мала місце спроба надати заснованій у 1948 році Українській національній раді (УНРаді) характеру екзильного парламенту із шести політичних партій: Української соціалістичної партії, Української революційно-демократичної партії, Українського націонал-демократичного об'єднання, Організації українських націоналістів (під керівництвом полковника Андрія Мельника) і Організації українських націоналістів-революціонерів (під керівництвом Степана Бандери).

До найбільш активних борців з радянським режимом належав Антибільшовицький блок народів (АБН) – дочірня організація ОУН-р (бандерівців) під головуванням Ярослава Стецька. АБН діяв як міжнародне об'єднання екзильних політиків, які представляли «яремлені росією народи» СРСР та Центрально-Східної Європи.

З урахуванням того, що українська еміграція виявилася найбільш організованою, активною і послідовною у критичному ставленні до політики кремля, органи держбезпеки СРСР прискіпливо відстежували її діяльність. У перші повоєнні роки було видано низку розпоряджень, вказівок, циркулярних листів з цього приводу.

Так, у квітні 1946 року народний комісар державної безпеки УРСР Сергій Савченко підписав директиву, адресовану всім начальникам управлінь НКДБ, під назвою «Про завдання розвідувальної роботи за кордоном по українській лінії». До неї додавалося орієнтування «Про діяльність українських націоналістичних формувань за кордоном». Під поняття «націоналістичні» тоді підпадали практично всі українські осередки за кордоном. В орієнтуванні зазначається, що українська еміграція після війни сконцентрувалася головним чином на території Німеччини, Італії і Австрії, що контролювалася англо-американськими військами.

«Перший період поновлення

організаційної діяльності українських націоналістів після поразки Німеччини, – йдеться в документі, – характеризувався прагненням останніх зосередити всіх біженців у створених англійцями й американцями спеціальних таборах, перешкоджати репатріації радянських громадян в СРСР і добитися надання всім біженцям права притулку як політичним емігрантам».

Крім цього, наводиться інформація про діяльність «Українського допоміжного комітету» (УДК) на чолі з Василем Мудрим. Зазначається, що в складі комітету діяли такі відділи: організаційний, преси та інформації, молодіжний, фінансовий, з роботи серед жінок, культурно-освітній та громадського забезпечення. Наводяться деякі статистичні відомості зі звіту УДК.

Зокрема, повідомляється, що «станом на кінець 1945 року УДК зареєстрував 600 000 українців, які мешкали на території Німеччини, із них перебувають в американській зоні – 300 000, в англійській – 200 000, у французькій – 100 000. 90% мешкають у таборах і 10% – у приватних квартирах. Серед емігрантів ними (комітетами. – Прим.) взято на спеціальний облік: інженерів – 2 000, адвокатів – 2 600, священників – 600 (зокрема й 12 єпископів), службовців і торговельних працівників – 6 900, робітників різних професій – 170 000».

У документі НКДБ наголошується на тому, що «характерною особливістю підривної діяльності українських націоналістів на даному етапі є їхнє прагнення до об'єднання і вперше на цьому напрямку досягнуті результати» (Галузевий державний архів Служби зовнішньої розвідки України, Фонд 1, Справа № 11780, Том 2, Аркуші 24–25).

Відтак у директиві ставиться завдання активізувати закордонну роботу по українській лінії і задіяти для цього всіх наявних агентів, відшукати тих, з ким втрачені зв'язки, відрядити до них кур'єрів, зібрати відомості про агентів, які володіють іноземними мовами, з метою їх підготовки до виведення за кордон.

Подається перелік питань, які необхідно з'ясувати через агентуру, а саме:

місцезнаходження, назва, період виникнення, особистий і керівний склад українських організацій за кордоном, їхнє політичне забарвлення і офіційна платформа, форми і методи діяльності;

друковані органи українських організацій, їхні накладі, способи поширення, матеріальна база, відомості про кореспондентів і редакторів, зразки друкованої продукції;

особливо ретельно здобувати відомості про керівників українських націоналістичних організацій, місця їхнього мешкання, спосіб життя, особисті контакти, прикмети, фотознімки;

про місця знаходження таборів для переміщених осіб і умови проживання в них;

про діяльність української уніатської церкви, відомості про приходи і священників;

про правове становище українських емігрантів, за якими документами мешкають, хто, де і на якій підставі надає їм посвідки на проживання.

При цьому зазначається, що

«за будь-яких слушних обставин агентура зобов'язана здобувати для передавання нам зразки подібних документів і чисті бланки з докладними описаннями до них» (ГДА СЗР України, Ф. 1, Спр. № 11780, Т. 2, Арк. 3–4). Це щоб із таких бланків виготовляти документи агентам НКДБ й відправляти їх за кордон для впровадження в середовище української еміграції, збирання інформації, вчинення всляких провокацій та виконання інших спеціальних завдань.

У Москві, в МДБ СРСР, начальник 1 управління (зовнішня розвідка) Павло Фітін назвав цю директиву «своєчасною і правильною», про що свідчить один із тогочасних документів. Доповідалася вона і першому секретарю ЦК КП(б) У Микиті Хрущову (доповідна записка МДБ УРСР «Про діяльність Організації українських націоналістів (ОУН) за кордоном» від 14 червня 1946 року). У ній висловлювалася стурбованість активністю української еміграції за кордоном, зазначалося, що «українська еміграція за кордоном є найчисельнішою і однією з найактивніших у боротьбі з радянською владою».

При цьому в директиві наводилися слова із перехопленого листа Степана Бандери, в якому той писав: «...Нині з розвитком і ускладненням міжнародної обстановки починає рости зацікавленість такими силами, як наші... Я сподіваюсь, що нам буде відкритий офіційний шлях. Цих можливостей ми не випустимо... У Німеччині скрізь розширюється братерство між українцями і союзниками (спільна робота громадських закладів). Це має великий політичний вплив і робить для української справи хорошу репутацію...» (ГДА СЗР України, Ф. 1, Спр. № 11780, Т. 2, Арк. 51).

Невдовзі, у травні 1947 року, як свідчать матеріали справи «Українська еміграція у Франції», москва орієнтувала МДБ УРСР: «За одержаними ПГУ МДБ СРСР відомостями, найближчим часом у Парижі відбудеться конференція українських націоналістичних організацій і груп, що перебувають у Франції... На конференції будуть обрані делегати на з'їзд українських націоналістичних організацій Європи... Передбачається, що з'їзд створить єдиний керівний орган українських націоналістів у Європі, намітить заходи із надання допомоги так зв. переміщеним особам...» (ГДА СЗР України, Ф. 1, Спр. № 9866, Арк. 211).

У спецповідомленні МДБ УРСР на ім'я міністра закордонних справ УРСР Дмитра Мануїльського уточнювалося, що це була не конференція, а 2-й конгрес «Об'єднання українських робітників у Франції» (ОУРФ), який проходив у Парижі з 31 травня по 1 червня 1947 року. На ньому виступали представники різних організацій і закликали до об'єднання зусиль, засудження політики СРСР, підтримки національно-визвольного руху українського народу за свою незалежність.

«Особливо ворожим стосовно СРСР, – зазначається в документі, – був виступ греко-католицького священника Жолкевича, делегата «ОУРФ» від м. Крансак, 32 років, українця... У своєму виступі Жолкевич з особливою ненавистю говорив про «радянське ярмо і т. п.

на Україні», про «героїчну боротьбу українських повстанців», закликав членів «ОУРФ» розгорнути ще більшу антирадянську пропаганду серед еміграції».

А представник від «Об'єднання білоруських робітників у Франції» Ридлевський у своєму виступі заявляв: «Нашим спільним ворогом є москва, яка продовжує господарювати на батьківських землях, глумиться і знущується над нашими братами й сестрами...» (ГДА СЗР України, Ф. 1, Спр. № 9866, Арк. 351 – 352).

У травні 1948 року, міністр державної безпеки УРСР Сергій Савченко у документі на ім'я начальника Управління контррозвідки МДБ СРСР Центральної групи радянських військ, дислокованої в Австрії, генерал-лейтенанта Михайла Белкіна знову акцентував увагу на подібних тенденціях:

«МДБ УРСР має достовірні відомості про те, що останнім часом закордонні «політичні» групи української еміграції значно активізували свою діяльність у напрямку консолідації українських націоналістичних організацій різноманітних течій в Європі й Америці і створення єдиного військово-політичного центру антирадянської боротьби...» (ГДА СЗР України, Ф. 1, Спр. № 9780, Арк. 40 – 41).

У жовтні 1951 року міністр державної безпеки УРСР Микола Ковальчук інформував ЦК КП(б)У про те, що «в м. Мюнхен відбулася надзвичайна консолідаційна сесія Головної Ради «Центрального представництва української еміграції», на якій формально відбулося організаційне об'єднання цього «представництва», створеного ще в 1947 році, з діючими на території Західної Німеччини «Союзом українців у Німеччині» і «Українським допоміжним комітетом» в одну організацію «Центральне представництво української еміграції» (ГДА СЗР України, Ф. 1, Спр. № 9845, Арк. 220).

На таких документах МДБ стоять резолюції: «Активізувати роботу в середовищі української еміграції», «Посилити агентурну діяльність», «Внести пропозиції з розкладання української еміграції» та інші. Йдеться і про конкретні заходи. Так, скориставшись інформацією про формування при ЦК КП(б)У комісії з переселення українців із Франції, в МДБ УРСР запропонували використати її членів для збирання розвідувальних відомостей по українській лінії.

В іншому випадку до складу виконавчого комітету УНРаді впровадили агента. Відтак він був посвячений у всі справи, особисто тісно контактував із керівництвом комітету, доповідав про все своїм кураторам і отримував від них завдання сприяти розколу в лавах новостворених емігрантських структур.

Так само органи МДБ СРСР прискіпливо відстежували діяльність в еміграції не лише УНРаді, а й представників руху українських націоналістів, гетьманців, інших течій та організацій, а також товариств українців, створених у багатьох країнах. В архівних документах нерідко фігурують списки їхніх членів.

Виставка «Європа і Україна: діалог крізь віки»

23 червня в Національному музеї історії України відкрився виставковий проект «Європа і Україна: діалог крізь віки». Виставка приурочена до річниці надання Україні статусу кандидата в члени Європейського Союзу. Виставка покликана проілюструвати вплив західноєвропейської культури на українську.

Представлені предмети, що належали українській еліті Наддніпрянщини кінця 18-19 ст.: порцеляна, художнє скло, меблі та одяг, вироби із золоченої бронзи. Особливу увагу у експозиції виставки приділено порцеляновим виробам Волокитинської фабрики Андрія Міклашевського та фаянсовим виробам Києво-Межигірської фабрики – цього року відзначається 225-ліття її заснування.

«Культурний діалог з Європою Україна веде доволі давно. Думаю, тут ми можемо починати від часу перших грецьких колоній, які виникли на території держави. Ми бачимо культурні прояви Європи протягом Середньовіччя, а потім – ранньомодерної доби, і все це не припиняється. Йдеться не лише про деталі, а й про інституційний глобальний вплив. Наприклад, культура міського самоврядування, виникнення цехів, освіти, яка спирається на спільні для всієї Європи цінності. Все це Україна фактично мала ще до 19 століття, про яке розповідає більша частина цієї виставки. І тут ми хочемо показати послання до культурної Європи», зазначив Федір Андрощук, директор Національного музею історії України.

«Якщо почитати спогади українських письменників, поетів, митців, які протягом 19 століття подорожували країнами Західної Європи, дуже цікаво простежити, як змінювалося це сприйняття певної омріяної Європи. Цікаво, що люди хотіли перейняти в практиках, які, на жаль, в Україні були поламани і відсутні через російську колоніальну політику. Це дискусія про те, в який момент Україна була змушена піти на поступки і змінитися, щоб відповідати критеріям російської імперії. Що імперія зробила з українцями? Які наслідки цього ми відчуваємо досі? Яких зусиль докладали люди, які це усвідомлювали 100 чи 150 років тому, щоб зберегти європейську ідентичність? Сподіваюся, що ця виставка є початком майбутньої дискусії», наголосила Катерина Чусева, заступниця з питань євроінтеграції міністра культури України.

На виставці демонструються меблі у стилі відомого французького мебляра Андре-Шарля Буля (1642—1732), західноєвропейські кабінетні меблі, вишукані австрійські меблі для віталень у стилі «Бідермаєр», французькі різьблені шафи-вітрини у стилі «друге рококо». Інтер'єрне умеблювання доповнене масивними вазами, бронзовими канделябрами, настільною скульптурою на взірць робіт французького скульптора Клодіона.

Більшість продемонстрованих меблевих виробів походять із колекції родини промисловців та меценатів Терещенків.

Виставка в музеї працює щодня, з 10:00 до 18:00, каса музею до 17:00. Адреса музею – вулиця Володимирська, 2.

Вхід на виставку за загальним квитком до музею – 100 грн, для школярів/студентів/пенсіонерів – 50 грн.

У Римі можна тепер оглянути площу, де вбили Юлія Цезаря

Туристи в Італії можуть оглянути місце де, за переказами, загинув римський імператор Юлій Цезар. Нову пішохідну доріжку відкрили на стародавній площі 20 червня.

Цезаря зарізала група ображених сенаторів 15 березня 44 року до нашої ери. За однією з версій, імператор помер на центральній площі Торре Арджентіна, де знайшли залишки чотирьох храмів.

Усі руїни розташовуються нижче рівня вулиці, і донедавна їх можна було побачити лише з-за бар'єрів поблизу жвавого дорожнього перехрестя.

Від 20 червня відвідувачі можуть пересуватися територією новою пішохідною доріжкою. Для іноземних туристів вхід на

оглядовий майданчик коштуватиме €5.

Сучасні роботи на археологічній ділянці, яку виявили під час будівельних робіт у Римі в 1920-х роках, профінансував італійський будинок моди Bulgari.

Гай Юлій Цезар – видатний давньоримський державний і політичний діяч, полководець, письменник, консул, диктатор, великий понтифік.

Група сенаторів на чолі з Гаєм Кассієм Лонгіном і Марком Юнієм Брутом організувала змову, щоб убити Цезаря. На засіданні сенату змовники накинулися на диктатора з кинджалами і завдали йому 23 рани, від яких він помер на місці. Після цього вбивці зайняли Капітолій.

Однак бунтівники не отримали підтримки – народ підтримав соратника Цезаря – Марка Антонія. Поступово розгорілася громадянська війна, в якій змовники до кінця 42 року до н. е. зазнали поразки і загинули один за іншим.

В Іспанії знайшли амфору з віршами давньоримського поета Вергілія

Археологи знайшли уламок давньої амфори з висіченим віршем давньоримського поета Вергілія. Амфорі близько 1800 років.

На глиняному посуду того часу писали інформацію про виробників, але не вірші. На уламку розміром 6 на 8 см науковці розібрали уривок з сьомого та восьмого вірша першої книги «Георгіків» про сільське життя, яку написав видатний римський поет Вергілій у 29 році до н. е. Він найбільше відомий для сучасності епосом «Енеїда».

Місце, в якому виявили амфору, знаходиться на перетині торгових шляхів. Ремісники використовували цей посуд, щоб розливати оливкову олію.

Піраміди, кам'яні колони і площі з будівлями: в Мексиці виявили загублене місто майя

У Мексиці археологам вдалося відкрити раніше невідоме стародавнє місто цивілізації майя. Дивовижну знахідку виявили завдяки потенціалу безпілотних літальних апаратів LiDAR на півострові Юкатан.

Національний інститут антропології та історії Мексики (INAH) повідомив про ідентифікацію оточеного джунглями міста, яке складається з великих пірамід, кам'яних колон, трьох площ із величезними будівлями та інших священних кам'яних споруд, розташованих концентричними колами.

Воно розташоване в штаті Кампече, екологічному заповіднику Баламку. Йому дали назву Окомтун, що мовою юкатекських майя означає «кам'яна колона».

На думку INAH, це місто могло бути важливим центром майя для всього центрального низинного регіону півострова між 250 і 1 тис. роками нашої ери.

Колись Окомтун був обладнаний 15-метровими пірамідальними спорудами та майданчиком для гри в м'яч доіспанських ігор. Поєднуючи елементи спорту, ритуалу та релігійного значення, цим видом спорту займалися стародавні цивілізації, такі як майя та ацтеки. Ця гра була настільки культурно важливою, що займала центральне місце в міфології та служила способом принесення богам людських жертв.

Не менш важливими були береги річки, які були свідками жвавих торгових шляхів, де люди використовували каное для навігації по її водах і обміну товарами. У всіх відношеннях ця річка була рятівною коленною, яка з'єднувала навколишні громади з головним містом і підтримувала їхнє повсякденне життя.

Втрачене місто майя вступило в період занепаду приблизно в 800-1000 роках нашої ери, коли цивілізація низинних майя занепадала.

Крах цивілізації майя на низовині в 10 столітті є предметом дискусії, і археологи вказують на різні фактори, такі як погіршення навколишнього середовища, політичні заворушення, війни та занепад торгових мереж. Найімовірніше, що всі ці фактори сприяли розпаду нещодавно відкритого міста майя в Мексиці, але, можливо, майбутні розкопки в Окомтуні допоможуть відповісти на цю історичну загадку.

У майя був високий рівень стоматології, доступний і бідним

Після того, як вчені провели аналіз зубів, знайдених у гробниці давніх майя, з'ясувалося, що в них був високий рівень стоматології. До того ж, вона була доступна усім. Особливу увагу привернули інкрустовані дорогоцінним камінням зуби. І такі зуби були не в лише багатих майя: менш забезпечені представники народу також користувались процедурою.

І це дивно, адже в наш час скайси – предмет розкоші. А от у майя такі прикраси були повсякденною річчю. Вони серйозно відносились до естетики, здоров'я та гігієни ротової порожнини. Вчені також знайшли багато зубів, на яких заліковували карієс.

Також вчених здивував високий рівень майстерності лікарів, адже при постановці каміння, вони рідко зачіпали пульпу, та й матеріал, на який ставили каміння, дозволяв закріпити коштовності на емалі на довгі століття.

Молекулярний аналіз герметика показав, що він складається з близько 150 речовин. Поки що не вдалося розпізнати точний склад клею, але виявили, що до нього входили соснова смола, ефірна олія губоцвітих та бітум. Розчин не тільки клеїв, але й був антисептиком.

Таємниці древньої цивілізації Нок, яка винайшла одну з перших судових систем

Під час роботи в шахтах у підземній частині штату Кадуна (Нігерія) робітники знайшли унікальні теракотові артефакти. Дослідження показали, що вони належали цивілізації, яка одна з перших створила складний устрій своєї культури у Західній Африці.

Найцікавішими знайденими артефактами, створеними культурою Нок, були теракотові статуї, які датуються щонайменше 500 роком до н. е., що зображають людей з великими видовженими головами з порожнистими очима та розтуленими губами.

Деякі статуї зображають

людей з різноманітними захворюваннями. На думку вчених, вони слугували талісманами-оберегами від хвороб. Є й інша версія – статуї символізували високопоставлених осіб.

Також, цивілізація Нок вражає своїми навичками металообробки. Вони створювали складні вироби зі сплаву міді та заліза – прикраси, знаряддя праці та зброю: виливали, кували та зварювали. Всі вироби були майстерно прикрашеними різьбою, що говорить про високі художні здібності майстрів.

Також, цивілізація Нок створила власну судову систему, яка передувала західній. Їх судді були поділені на класи, в залежності від справ, які вони розглядали – від сімейних суперечок до кримінальних справ.

Ця надзвичайна культура швидко занепадала та зникла через невідомі причини.

«Розгорнути розвідувальну і пропагандистську роботу стосовно української еміграції»

7 Активні діячі ставали фігурантами чекістських оперативних справ. Стосовно них розробляли спеціальні заходи, щоб тих, хто не відмовився від своєї принципової патріотичної позиції, показати у негативному світлі – такими собі прислужниками світового імперіалізму і буржуазії. Головною метою цих заходів було змусити відмовитися від боротьби за самостійну Українську державу, за об'єднання і консолідацію всіх емігрантських кіл.

Щоб внести розбрат, вдавалися до всіляких хитрощів, вигадок, провокацій, як це було з «Українським народним союзом

у Франції». Ця прогресивна емігрантська організація активно відстоювала права співвітчизників, займалася національним вихованням українських заробітчан та біженців і була однією з найсильніших серед української діаспори в Європі. На її чолі стояли такі визначні діячі як генерал Микола Капустянський.

Зусиллями союзу у Парижі почав виходити тижневик «Українське слово». На противагу цьому за підтримки радянського посольства був створений «Український національний фронт». У архівних документах зазначається, що агітатори цієї організації проводили

в різних містах мітинги, на яких розповідали про те, як добре живеться в СРСР.

Крім цього, за свідченнями Любомира-Ежена Гузара, члена керівної ланки «Українського народного союзу у Франції», «ця організація насильно і незаконно заволоділа приміщенням української друкарні і бюро Союзу, і законним власником досі не вдалося вигнати її звідти. «Український національний фронт» видає і поширює українську газету, на видання якої не мав дозволу... «Український національний фронт» деморалізує українських робітників, підбурюючи їх проти

своїх французьких господарів. Він відкрито проводить пропаганду, спрямовану на репатріацію українських робітників» (ГДА СЗР України, Ф. 1, Спр. № 10732, Т. 1, Арк. 22).

Органи МДБ (а невдовзі – КДБ) СРСР використовували такі ситуації, а нерідко й самі створювали їх для розпорощення сил української еміграції і внесення розколу в її лави, розгортати діяльність різноманітних рухів і організацій прорадянської спрямованості, а також друкованих видань, на сторінках яких публікували провокативні й наклепницькі статті

про український національно-визвольний рух.

Понад те, радянські спецслужби вдавалися до відвертого тиску на лідерів української еміграції і навіть до їхньої фізичної ліквідації. Але, як свідчать розсекречені документи із архівних фондів розвідки, голос українців постійно лунав на міжнародній арені, і жодні зусилля й підступні дії кремля не змогли його заглушити.

Олександр СКРИПНИК,
дослідник історії спецслужб
«Українська правда» – «Історична правда», 10.04.2023
Pravda.com.ua

Як у вересні 1939 року чекісти, нехтуючи міжнародними угодами, викрали польського консула в Києві

Невдовзі після початку Другої світової війни радянська влада, нехтуючи міжнародними угодами, що регулювали роботу дипломатів, почала репресії проти тих, хто офіційно представляв польські інтереси в СРСР. Саме тоді з Києва безслідно зник консул Ежи Матусінський. Відомо, що його заарештував НКВС. Доля консула досі невідома.

На початку 1930-х років у Радянському Союзі посольство Польщі діяло в Москві, також були консульства у Харкові, Ленінграді, Мінську і Тіфлісі. 1 серпня 1934 року, у зв'язку з перенесенням столиці УРСР до Києва, туди з Харкова переїхало також польське консульство.

Загалом на всіх цих посадах працювало 33 поляків. Допоміжний персонал – прибиральників, кухарів, водіїв – переважно набирали з-поміж радянських громадян. На території Польщі радянські консульства діяли у Львові та Варшаві, при посольстві. У вересні 1937 року більшовики зажадали скорочення кількості консульств у Польщі й СРСР, у зв'язку з цим польська влада закрила консульство у Тіфлісі.

З 1 жовтня 1937 року посаду генерального консула Республіки Польща в Києві обіймав Ежи Матусінський, 1890 року народження, випускник відділення політології Вищої школи політичних наук у Варшаві та юридичного факультету Ягеллонського університету в Кракові. У 1918 – 1920 роках Матусінський як журналіст працював на Далекому Сході, а, повернувшись до Польщі, розпочав роботу в Міністерстві військових справ.

З серпня 1923 року він відповідав за репатріацію поляків з СРСР, а з травня 1926 року обіймав посаду заступника консульського департаменту Міністерства закордонних справ. У 1933 – 1937 роках працював генеральним консулом у Пітсбурзі, а згодом у Нью-Йорку та Ліллі. Потім його скерували на роботу до Радянського Союзу.

Попередження з Мінська не було почуте

До початку Другої світової війни радянська влада дотримувалася міжнародних угод про дипломатичний імунітет співробітників іноземних консульств і консульств. Водночас НКВС постійно стежив за іноземними дипломатичними установами, зокрема за їхнім персоналом. Траплялися навіть провокації.

У лютому 1938 року військовий аташе при посольстві Польщі в Москві, підполковник Константи Заборовський, вирушив у відрядження до Мінська. Дипломат вирішив їхати не через Смоленськ, а через південь Білорусі. Можливо, офіцер Польського війська сподівався побачити дорогою укриття радянського Полоцького укріпрайону, Полоцький укріпрайон почали будуватися ще 1927-го. Станом на 1938 рік його протяжність становила 56 кілометрів, що лежить на кордоні з Польщею.

За автівкою аташе слідував ескорт «господарів» – так поляки називали співробітників НКВС, які стежили за пересуванням іноземних дипломатів. Чекісти використовували автомобілі ГАЗ М1, оснащені хорошими двигунами і здатні розвивати швидкість до 110 кілометрів на годину. Однак досвідченому польському офіцеру вдалося позбутися хвоста. Коли Заборовський повертався до Москви,

неподалік Бобруйська в його автівку врізалася вантажівка. На щастя, дипломат не постраждав. Такі «нешасні випадки» у 1930-х роках «траплялися» доволі часто.

Напередодні початку Другої світової війни діяльність польських дипломатів у СРСР ще більше ускладнилася. Варшава не була впевнена у позиції Кремля в разі нападу Німеччини на Польщу. У серпні 1939 року аванпост Другого відділу генерального штабу Польського війська в консульстві в Мінську очолив майор Рафал Протасовіцький, який у столиці БРСР діяв під псевдо Владислав Вольський. Протасовіцький багато уваги приділяв вивченню перспективи зближення Берліна і Москви. Влітку 1939 року він не міг не помітити, що на території БРСР концентруються війська Червоної армії. До кордону з Польщею стягували танки, артилерію, кавалерію та піхоту.

«Відколи оголосили мобілізацію, тобто з 7 вересня 1939 року, я інформував (шифром) про її перебіг, про пересування транспортних засобів до кордону. Пізніше, коли шифровані депеші перестали надходити, я писав у Бухарест, організувавши контакт з польським посольством у Румунії за допомогою нашого посольства в Москві.»

Останню депешу я відправив 16 вересня. Бачачи, з якими труднощами дипломатичний кур'єр добирався до Мінська 3 вересня, я спробував вийти на зв'язок із Польщею за допомогою радіостанції, але ніхто не відповідав».

Зі звіту Рафала Протасовіцького, Париж, 28 жовтня 1939 року

17 вересня 1939 року радянська влада інтернувала співробітників генконсульства Польщі в Мінську. Передусім ідеться про Казімежа Рудзького, керівника генконсульства й другого секретаря посольства РП у СРСР. Також були інтерновані капітан Густав Ольшевський (псевдо Вацлав Крігер, агент польської розвідки), Тадеуш Парчевський, Владислав Вольський і допоміжний персонал.

За одним із повідомлень, будівлю польського дипломатичного представництва в Мінську захопили «невдоволені» радянські громадяни, зірвавши на вході табличку з польським орлом. Потім у коридорі консульства з'явився офіцер НКВС. Лише через місяць польським дипломатам дозволили покинути СРСР і виїхати до Франції через Скандинавію. Проте не всім з них вдалося врятуватися.

Напередодні війни

У вересні 1938 року Консульський відділ Міністерства закордонних справ Польщі підготував секретні інструкції для своїх дипломатичних представництв у Чехословаччині, Німеччині та СРСР на випадок вторгнення в ці інституції людей з ворожими намірами. По-перше, потрібно було спалити всю документацію з грифом «Тасмно». У разі початку воєнних дій дипломати мали знищити печатки, герби, паспортні книги та прапори. Співробітники консульств і посольств отримали перелік нейтральних країн, куди їм потрібно було евакуюватися. Співробітникам польського консульства в Києві нову інструкцію видали в березні 1939 року.

У мінському та київському консульствах Польщі працювали радіостанції, через які можна було вийти на зв'язок із резидентурами Другого відділу генерального штабу (київське консульство було на зв'язку з польським розвідувальним осередком у Рівному, мінське – з експозитурою у Вільні). Польська влада сподівалася, що в разі кризової ситуації зможе через радіостанцію наказати дипломатам припинити роботу і готуватися до евакуації.

З цією метою на радіостанціях у польських дипломатичних представництвах на території СРСР запровадили цілодобове чергування. У травні 1939 року консульства в СРСР отримали грошовий резерв на три місяці.

Перед початком Другої світової війни в польському консульстві в Києві працювали Ежи Матусінський – радник посольства РП у СРСР і керівник генерального консульства, а також Людомир Червінський, Генрик Славіковський, Генрик Вишневецький, «Юзеф Зданович» (офіцер розвідки, капітан Ян Крачеквич), «Антоній Пеньковський» (офіцер розвідки, ротмістр Владзімеж Прушинський), секретар консульства «Евгеніусь Зарембський» (майор Мечислав Зигфрид Славіковський), а також два водії й два візники.

Загадкове зникнення

Починаючи з 4 вересня 1939 року, польське консульство в Києві почало інформувати Варшаву про те, що Радянський Союз стягує війська до польського кордону. 10 вересня НКВС заборонив співробітникам польської пошти залишати місто. 12 вересня «Евгеніусь Зарембський» поїхав потягом до Москви. Всю дорогу він постійно бачив військові потяги, які прямували на захід. Після зустрічі з послом Гжибовським майор Славіковський вирішив повідомити про це польську владу.

14 вересня Славіковський спробував відправити депешу з Києва, але виявилось, що радянська пошта більше не приймає листи до Польщі. 16 вересня 1939 року, вночі, «Евгеніусь Зарембський» і Генрик Славіковський виїхали потягом до Польщі. У Рівному польським дипломатам не вдалося зустрітися з польською владою й вони відразу поїхали на станцію Здолбунів, щоб повернутися до Києва, проте вранці 17 вересня Червона армія перетнула советсько-польський кордон. Коли 21 вересня майор Мечислав Славіковський і стажист Генрик Славіковський спробували повернутися до Києва, співробітники НКВС заарештували їх у Шепетівці.

У ніч на 17 вересня співробітники польського посольства в Москві, а також консульств у Ленінграді, Мінську та Києві почали поспіхом знищувати всю документацію.

Вранці 17 вересня співробітники НКВС увійшли в приміщення генерального консульства РП в Києві й заборонили співробітникам залишати будівлю.

19 вересня радянська влада повідомила польських дипломатів, що ті більше не мають права на дипломатичний імунітет.

30 вересня Ежи Матусінського викликали до представництва наркому закордонних справ (НКЗС) у Києві й повідомили, що співробітникам консульства повинні готуватися до від'їзду в Москву. Саме тоді консул дізнався про долю затриманих «Евгеніуса Зарембського» та Генрика Славіковського. У ніч на 1 жовтня його знову викликали, щоб обговорити деталі візду співробітників польського консульства в Москву. Консул поїхав на зустріч у супроводі водіїв Анджея Оршинського та Юзефа Личека. Жоден не повернувся.

Наступного дня о 6-й годині ранку співробітники консульства відправили фіакр, щоб перевірити, чи автівка консула все ще на стоянці біля НКЗС (советські органи заборонили їм залишати будівлю). Через три години віцеконсул «Юзеф Зданович» зателефонував до НКЗС, але отримав відповідь, що там нічого не відомо про візит чи перебування у них Матусінського.

Минуло ще пів години, і в консульстві пролунав телефонний дзвінок: советський чиновник спокійним тоном повідомив, що польського консула до НКЗС не викликали. О 14-й годині раніше затримані «Евгеніусь Зарембський» і Генрик Славіковський прибули до будівлі консульства. 4 жовтня співробітники польського генерального консульства в Києві виїхали до Москви. 10 жовтня польські дипломати (всі працівники посольства в Києві та консульств) виїхали до Фінляндії.

Календар всесвітньої історії

7 липня

Народилися: 1882 – Янка Купала (Іван Луцевич), білоруський поет; 1884 – Ліон Фейхтвангер, німецький письменник; 1887 – Марк Шагал, французький художник.

Померли: 1930 – Артур Конан Дойл, англійський письменник; 1933 – покінчив життя самогубством міністр освіти України Микола Скрипник; 2018 – Левко Лук'яненко, один з авторів Акту Незалежності України.

8 липня

1709 – Полтавська битва.
1974 – ЦК КПРС затвердив проєкт будівництва Байкало-Амурської магістралі

Народилися: 1900 – Юрій Смолич, український письменник; 1938 – Лесь Танюк, український письменник, режисер, політик.

9 липня

1659 – гетьман Іван Виговський розбив московське військо під Конотопом.

1816 – Аргентина оголосила незалежність від Іспанії.
1877 – перший фінал тенісного турніру в Уімблдоні.

10 липня

1073 – помер Антоній Печерський, церковний діяч Київської Русі, один із засновників Києво-Печерського монастиря та монастиря в Чернігові. Народився в Любечі на Чернігівщині.

1651 – під Берестечком закінчилася найбільша битва визвольної війни 1648 – 1654 рр. об'єднаних військ Богдана Хмельницького (100 тис. вояків) та кримського хана Іслам-Гірея (50 тис.) із польською армією короля Яна II Казимира (150 тис.), яка перемогла в битві.

1775 – народився Петро Прокопович, визначний український бджоляр.

1994 – другий тур виборів Президента України. Переміг Леонід Кучма, який набрав 52,15% голосів (14 016 850). Чинний Президент Леонід Кравчук – 45,06% (12 111 603).

11 липня

1944 – засновано Українську Головну Визвольну Рад, підпільний український парламент, на чолі з Кирилом Осмаком (установчі збори УГВР почалися поблизу с. Недільна на Самбірщині, тривали до 15 липня).

13 липня

100 до н. е. – народився Гай Юлій Цезар, давньоримський державний і політичний діяч, полководець, хроніст.

1897 – італієць Гульєльмо Марконі отримав патент на радіо.
1930 – початок першого чемпіонату світу з футболу в Уругваї. Взяли участь 13 команд. Господарі-уругвайці стали чемпіонами.

14 липня

1789 – із взяття Бастилії почалася Велика Французька революція. Національне свято Франції.

1995 – помер Патріарх Володимир (Василь Романюк), український православний релігійний діяч, богослов, дисидент, Патріарх Київський і всієї Руси-України УПЦ Київського патріархату.

15 липня

1015 – у Берестові під Києвом помер Володимир Великий, князь Київський від 980 р., який у 988 р. хрестив Русь.

1410 – у Грюнвальдській битві 100-тисячні литовсько-українсько-польські війська за участю майже 30 тисяч татар та 4 тисяч чехів розгромили армію Тевтонського ордену (близько 85 тисяч вояків).

1964 – Верховна Рада СРСР ухвалила закон «Про пенсії і допомогу членам колгоспів». Ним нарешті селянам запроваджено в колгоспах пенсії по старості, інвалідності, в зв'язку з втратою годувальника і допомога для жінок-членів колгоспів по вагітності і пологах.

16 липня

1651 – у бою з поляками під Ріпками загинув Мартин Небаба, чернігівський полковник, сподвижник Богдана Хмельницького.

17 липня

Народилися: 1846 – Микола Миклухо-Маклай, мандрівник і етнограф; 1849 – Олена Пчілка (Ольга Петрівна Косач), письменниця, редактор-видавець, мати Лесі Українки, сестра Михайла Драгоманова.

18 липня

1954 – упроваджено сумісне навчання хлопців і дівчат у школах СРСР.

1936 – народився Юрій Іллєнко, український кінорежисер, оператор.

19 липня

1822 – французький учений Жозеф Ньєпс зробив першу в світі фотографію.

1980 – у Москві відкрилися XXII Олімпійські ігри. Їх бойкотували багато держав світу через вторгнення Радянського Союзу до Афганістану.

Народився: 1971 – Віталій Кличко, український боксер і політик, міський голова Києва.

Померли: 1876 – Іван Максимович Сошенко, український художник; 1945 – загинув у радянській тюрмі Августин Волошин, президент Карпатської України.

20 липня

1924 – засновано Міжнародну федерацію шахів. З 1948 року вона взяла у своє відання розіграш звання чемпіона світу серед чоловіків, змагання, які провадилися з 1886 року.

Історичні паралелі. «Клятва вірних послідовників» фашистів

З тих, хто оспівує антилюдський режим, друк людожерської «клятви» змистється лише часом – та й то не факт. Приклад літераторів, які підтримали Гітлера

У 1930 – 1940-ті роки у Німеччині вистачало письменників, які належали з різним рівнем симпатії до гітлерівського режиму. За словами Йозефа Геббельса, одного з найближчих сподвижників Адольфа Гітлера, в центрі уваги подібної літератури були «книга і меч».

Ці літератори просували у своїх текстах та книгах нацистську ідеологію та старанно готували німецький народ до культу фюрера, расової ненависті (особливо щодо євреїв), трансливали антикомуністичні ідеї та концепцію національної переваги.

Все це вимагалось для виправдання майбутньої (а згодом – величезної війни, що йшла) і підтримки належного духу в народі.

Зміст профашистських текстів і мова також повинні були бути простими, такими які легко запам'ятовуються і зрозумілими. У центрі уваги стояла «героїчна» людина як позитивна фігура і взірць для наслідування. Звичайно, герой міг бути тільки німцем. Читач повинен був захоплюватися ним і ототожнювати себе з ним.

У текстах «потрібні» ідеї іноді більш-менш вуалювались, але зустрічалися і прямі вихвалання Гітлера, і відверті антисемітські висловлювання. Деякі тексти розкривали поняття «Народ без простору» (вперше підняте в однойменному романі Ганса Грімма 1926).

Очевидно, воно з'явилося ще за часів Веймарської республіки, але потім нацисти взяли його на озброєння. Ідея була в тому, що

всі можливі негаразди німців були викликані перенаселеністю Німеччини, у зв'язку з чим вимагалось завойовувати нові землі.

Паралельно просувалися думки, що земля поділена несправедливо, і такий численний народ, як німці, має надто маленькі території. Ще в 1920 році, задовго до появи роману Грімма, в одному з пунктів програми NSDAP заявлялося, що партія вимагає «землі для розселення надлишків нашого населення».

Повернемося до німецьких літераторів. Деякі з них, офіційно не належачи до нацистського руху, заохочувалися владою, оскільки віддавали належне гітлерівським ідеям та висловлювали солідарність із ними. Були навіть ті, хто проголошував фашизм і війну божественним призначенням, а отже неминучістю.

У свою чергу, письменники-антифашисти чинили опір нацистському режиму, його ворожості до мистецтва і культури, його підготовки до війни, а далі – безпосередньо до війни. Письменники-антифашисти не були переконані, що нацисти повернуть захоплену ними владу, як тільки війна закінчиться, літератори стверджували, що лише у випадку, якщо всі противники Гітлера діятимуть спільно та солідарно, буде шанс знищити нацистську диктатуру. Самі письменники, які були налаштовані різко проти Гітлера, зазнавали всіх можливих поневірянь: на них писали наклепи, їх позбавляли громадянства, майна та грошей, їм не давали публікуватися як в періодиці, так і видавати свої книги.

Відвідування Геббельсом виставки «Дегенеративного мистецтва», 1937 рік.
Фото: Wikimedia Commons

Про те, що їхня робота важлива для нацистської Німеччини, – під «важлива» слід розуміти «небезпечна», – прямим текстом заявив сам Гітлер, який сказав у Мюнхені на відкритті «Будинку німецького мистецтва» у липні 1937 року: «Відтепер ми вестимемо нещадну очисну війну проти останніх елементів розкладання нашої культури».

Були й заборонені в Німеччині журнали, такі як AIZ та Weltbühne, які відновили свою роботу за кордоном (у Празі та Парижі відповідно, обидва вже у 1933 році). Відкривалися й німецькі видавництва – наприклад, закритий нацистами Malik-Verlag знову розпочав роботу у тій самій Празі. Було заочкаровано й нові підприємства – як журнали, так і видавництва.

З вересня в Амстердамі виходив щомісячний журнал Die Sammlung, що видається Клаусом Манном за сприяння Генріха Манна, того ж місяця почав виходити щомісячник Neue deutsche Blätter. Письменники, які залишилися в Німеччині і зуміли уникнути арешту, об'єдналися у спеціально створену нелегальну Спілку пролетарських революційних письменників. Але багатьох протягом наступних років затримували та засуджували до різних термінів.

«Клятва вірних послідовників»

У тому ж 1933 році, 26 жовтня, у щоденній газеті Frankfurter Zeitung з'явилося звернення вісімдесяти восьми письменників і поетів, в якому вони освідчилися любові та вірності фюреру. Звернення було коротким і називалося «Клятва вірних послідовників». Ось що говоривалося в цій «клятві»: «Світ, праця, честь і свобода – ось найсвятіші блага будь-якої нації та необхідна умова щирого співіснування народів. Усвідомлення сили і знову набутої єдності, наша щира воля беззастережно служити внутрішньому та зовнішньому мирному процесу, глибока переконаність у наших завданнях щодо відновлення Рейху і наша рішучість не робити нічого, що було б несумісне з нашою честю та честю Вітчизни,

змушують нас у цю серйозну годину, урочисто присягнути вам, пане рейхсканцлер, у нашій найвідданішій вірності».

Переважає більшість невідома навіть нинішнім громадянам Німеччини (за винятком істориків, літературознавців та філологів, звичайно). Можна зайти, наприклад, у ту саму вікіпедію і переконатися: невідомі особи, зовсім невідомі. Єдине, чим вони залишилися в історії – тим, що підписали цю «клятву», а потім у своїх текстах прославляли нацистські ідеї. Їх усіх давно немає в живих – останній підписант помер 1995 року.

Еріх Марія Ремарк, письменник німецького спротиву

У живих їх немає – але друк ганебної «клятви» змистється лише часом, а воно, особливо в епоху інтернету, довго не щадитиме.

І те саме стосується й деяких інших, які саме цю «клятву» не підписали, але всіма силами висловлювали лояльність до гітлерівського режиму.

На контрасті подивимося на імена письменників німецького опору – тих, хто виїхав на еміграцію і пішов у еміграцію внутрішню. Томас Манн та його брати та діти. Бертольт Брехт. Еріх Марія Ремарк. Ліон Фейхтвангер. Стефан Цвейг. Альфред Деблін. Герман Козак. Анна Зегерс. Еріх Вайнерт. І багато інших. Звичайно, серед них є менш відомі імена – особливо для іноземного читача. Але по той бік таких же значущих особистостей, як перелічені в цьому абзаці, немає. Бо й бути їм там не могло.

Григорій АРОСВВ

Опубліковано у виданні «Нова газета Європа»
Сайт «Аргумент», 12.06.2023

Як у вересні 1939 року чекісти, нехтуючи міжнародними угодами, викрали польського консула в Києві

9 Телеграма до Берії

Долею київського консула цікавився посол Італії в СРСР Августо Росса, проте союзу сторона не надала йому жодної інформації. 5 жовтня посол Німеччини Вернер фон Шуленбург поставив питання про зникнення польського дипломата перед наркомом закордонних справ СРСР Вячеславом Молотовим. Останній переконав німця, що «Матусінський не перебуває в руках совєтів».

Що ж насправді сталося з Єжи Матусінським? В архівах СБУ є документи, які проливають світло на цю загадку справу. Наказ арештувати польського дипломата співробітникам НКВС віддав ніхто інший як очільник Радянської України Микита Хрущов. В операції взяло участь 26 співробітників НКВС.

«За вказівкою ЦК КП(б)У товариша Хрущова сьогодні о 1.30 ночі арештовано польського консула Матусінського, а також водіїв Личека та Оршинського, які були з ним. Прошу вказівок щодо інших співробітників консульства. Гарлінський». Із секретної телеграми № 3149 Лаврентію Берії

З цього документа можна

зробити висновок, що співробітники НКВС були готові арештувати всіх польських дипломатів у столиці союзу, проте Кремль не віддав такого наказу, очевидно, побоюючись міжнародного скандалу.

«30 вересня опівночі мене викликав до ЦК товариш Бурмистренко. Повідомив, що з Москви товариш Хрущов передав наказ ЦК ВКП(б) про арешт колишнього консула Матусінського. Я погодив це питання з товаришем Мамуловим, а потім о 2 годині [ночі – ред.] 1 жовтня заарештував колишнього польського консула і двох його водіїв на вулиці в машині, попередньо домовившись, щоб Матусінський поговорив зі мною телефоном із консульства».

Заарештовані перебувають під вартою. В будинку колишнього консульства є 17 колишніх співробітників консульства та членів їхніх сімей. Чекаю вказівок. Гарлінський». Із секретної телеграми № 3149 Лаврентію Берії

«Руки вгору!»

Загадковим зникненням польського дипломата в СРСР займалася польська влада в еміграції. Після укладення польсько-

советського договору про співпрацю 12 липня 1941 року польські офіційні особи в Радянському Союзі шукали відповіді на питання, що сталося з Єжи Матусінським. Після амністії у серпні 1941 року польських громадян почали звільняти з советських таборів і в'язниць.

До польського представництва в Москві звернувся капітан Кіпанський, він повідомив, що зустрівся на Луб'янці з одним із водіїв консула. Той розповів, що Матусінського арештував НКВС. 23 вересня 1941 року польське посольство зажадало від НКВС розпочати розшук Матусінського та його водіїв. Більшовики відмовувалися. У цій ситуації знову допомогли свідчення польських в'язнів, які виходили на волю за амністією.

Так ротмістр Тадеуш Тшасковський згадавав, що в липні 1941 року під час евакуації однієї з московських в'язниць до Саратова він зустрів водія Анджее Оршинського, який розповів йому про арешт Матусінського. Зрештою, саме Оршинський звернувся з цим до польської влади на Близькому Сході.

Оршинський повідомив, що в ніч на 1 жовтня 1939 року автомобіль консульства виїхав до Народного

комісаріату. Поруч з будівлею советської установи стояло легкове авто. Коли машина з польським дипломатом проїхала повз і зупинилася, з неї вийшло шестеро чоловіків у цивільному. Троє витягли пістолети й скерували їх на консула Матусінського. Пролунав наказ: «Руки вгору!» Консула запитали, чи він озброєний, він відповів, що він – дипломат. Тоді чоловіки сказали: «Ми знаємо». Усіх трьох затриманих обшукали, відвезли до в'язниці й помістили в окремі камери.

У Києві Оршинський пробув вісім днів. Його жодного разу не допитували. Одного дня його вивели з камери і відвезли на залізничний вокзал, де він побачив Матусінського. Ніч заарештовані провели у тюремному вагоні. Анджее Оршинський чув голос консула, який просив у конвоїра газету, і голос другого водія, Юзефа Личека, який скаржився, що йому холодно.

10 жовтня поїзд зупинився в Москві. Оршинського та інших польських в'язнів відвезли на Луб'янку. Там водія допитали і звинуватили у шпигунстві проти СРСР. Особливо багато питань ставили працівникам польського консульства в Києві щодо їхньої «шпигунської діяльності».

Водія звинуватили в тому, що він зовів консула Матусінського на зустріч з советськими громадянами, на яких польський дипломат передавав їм певні речі. Слідчі також цікавилися «Євгенієм Зарембським», який був співробітником польської розвідки. Про нього Оршинського запитували частіше, ніж про консула Матусінського.

У 1941–1943 роках польська влада зробила ще кілька спроб з'ясувати долю консула Єжи Матусінського та водія Юзефа Личека, але безуспішно. Останнього звільнили за амністією 1941 року, та невдовзі він загинув у СРСР за нез'ясованих обставин. Після того, як 1943-го вийшла на яв правда про Катинський розстріл, стало зрозуміло, що консул радше загинув від рук сталінських катів, а його останки поховані в одній із братських могил.

Ігар МЕЛЬНИКОВ,
кандидат історичних наук, доцент
Інституту історії Вроцлавського
університету (Польща)
Переклала Наталка Римська.
Опубліковано у виданні
«Нова Польща».
Сайт «Аргумент», 11.06.2023

Сторінки історії України в особах

Українське розуміння в народній творчості та Микола Цертелєв

Українська нація, перебуваючи у багатовіковому поневоленні, витворила особливу систему звичаїв, вірувань, світорозуміння.

Одну з перших науково-дослідницьких праць у цій царині створив Микола Цертелєв, який займався збиранням стародавніх малоросійських пісень, фольклору, що вийшли друком у 1819 році.

Цертелєв Микола (спр. прізвище Церетелі); народився 1790, м. Хорол, тепер Полтавської обл. Він один із піонерів української фольклористики, видавець і дослідник народної поетичної творчості. Походив з грузинського князівського роду. Навчався в Харківському, потім у Московському університеті, який закінчив 1814 р. Вчителював на Полтавщині. У 1820 – 1823 рр. належав до декабристського «Вільного товариства аматорів російської словесності», співпрацював з О. Бестужевим та К. Рилєєвим.

З 1839 р. обіймав посаду помічника попечителя Харківського навчального округу. У 50 - 60-ті роки служив у Москві та в канцелярії Кавказького навчального округу.

Захоплення українською піснею виніс з дитячих та юнацьких літ. Як писав він

1825 р. А. Ізмайлову, «доля давно вже відштовхнула мене від батьківщини, одначе я пам'ятаю все, не тільки бачені мною предмети, але самі звуки, що вражали мене в дитинстві; пам'ятаю багато пісень і приказок: сховище народних думок і почувань – перші враження незгладимі».

Головна заслуга М. Цертелєва в тому, що він видав 1819 р. в Петербурзі збірки «Опыт собрания старинных малоросийских песней», яка фактично започаткувала українську фольклористику. У передмові

«Рассуждение о старинных малоросийских песнях» автор акцентує на «поетичному генії» українського народу. Особливу увагу привертає видавець до «сили почувань та краси зображень співців Малоросії», а також до «чистої моральності», якою «завжди відрізнялись малороси». Водночас М. Цертелєв зауважував, що зібрані ним твори — то вже «завмираючий відголос гармонії, яку було чути колись на берегах Дніпровських», а мова українців, «не менше інших мов придатна для поезії».

Від 1823 р. Цертелєв був директором училищ Тамбовської потім Полтавської губернії, з 1839 по 1859 – помічник куратора Харківського навчального округу. В цей період організував в своєму будинку літературні вечори для харківських студентів і професури. Підтримував особисті контакти з українськими діячами першої половини XIX ст., зокрема з Т. Шевченком, який у листі до Цертелєва від 23 жовтня 1844 року писав, щоб цей посприяв у поширенні на Харківщині «Живописной старини».

У 1861 р. Цертелєв вийшов у відставку, глибоко переживав смерть Т. Шевченка, вважаючи передчасну смерть поета

великою втраатою для нації.

Передовсім М. Цертелєв є автором ряду поетичних творів та робіт по літературознавству, деякі видання були нагороджені срібною медаллю. Особливо за збір українських кобзарських пісень. У своїх творах М. Цертелєв українську народну пісню ставив вище найталановитіших романів і поем, оскільки ці пісні демонструють геній і дух українського народу. Займався теоретичними проблемами фольклору: вивчав жанрову специфіку, класифікацію фольклорних видів. Засуджував підробки під фольклорно-етнографічні твори, що мали місце в добу романтизму у 1820 – 1840 роках. Вивчав «Слово о полку Ігоревім».

Незважаючи на те, М. Цертелєв якось мало помічений в наших літературних описах. Більш відомі його наступники – М. Максимович, І. Срезневський, М. Костомаров, у Галичині М. Шашкевич та ін. Збірка М. Цертелєва – одне з видатних явищ в українській фольклористиці, що справило великий вплив на розвиток нашої літератури, сприяло посиленню інтересу до України та українства в цілому.

Цікавою є стаття М. Цертелєва

«О народных стихотворениях» (1827), написана у формі листа до М. Максимовича. З кінця 20-х років М. Цертелєв відійшов від фольклористично-наукової діяльності. Проте він «першим в Україні зробив рішучий крок до реабілітації народної естетики, визнання її як критерію художності літератури» (М. Яценко).

Припало працювати Миколі Цертелєвові в умовах, коли українство було представлено майже виключно селянами. Еліта, за незначним винятком, русифікувалася або полонізувалася. Драматичність ситуації посилювалася тим, що 80 % українців жили в імперії, провідна нація якої не лише мала панівну верству, але й потужні державні інституції, які забезпечували їх інтереси, а вони не керувалися гуманними методами. Дещо чіткіше став відроджуватися український рух в другій половині XIX і на початку XX століття.

Помер Микола Андрійович Цертелєв, видатний український етнограф та збирач фольклору, один із перших дослідників і видавців української народної поезії, 8 вересня 1869 р. у Моршанську, Тамбовська губернія, там він і похоронений.

Василь Пачовський

Василь Пачовський народився 12 січня 1878 р. в селі Жуличах біля Золочева на Львівщині. В сім'ї сільського священика Миколая – доброго душпастиря та одночасно зразкового українського патріота і народовця. Мати Марія походила з роду Боярських, в якому теж було багато священиків. Початкову освіту Василь отримав у рідному селі, 1889 року його віддали до польської гімназії в Золочеві, з якої був виключений за сміливу патріотичну промову на могилі шкільного товариша. Василь переїхав до Львова. Тут він протягом трьох років навчався приватно і у 1890 р. екстерном склав іспити гімназійні.

У 1891 р. у Василя помер батько і в житті хлопця наступили матеріальні труднощі. Незважаючи на те, Василь поступив на студію медичні у Львівський університет і одночасно слухав лекції з української літератури. Під час студій у нього зростає велике зацікавлення до творчої праці. У 1901 р. він видає друком першу збірку «Розсипані перли». Ця збірка засвідчила, що в нашу літературу прийшов надійний поет.

Василь Пачовський, як енергійна людина, виступив 19 листопада 1901 р. на студентському вічі з сильною патріотичною доповіддю на тему захисту

української мови. За цей виступ він разом з своїми побратимами був виключений з університету. Він виїхав до Відня і там пощастило йому дістатися на Віденський університет і студіювати історію та мистецтво на філософському факультеті, який успішно закінчив 1909 році.

Повернувшись до Львова, одружився з Неонілою Горницькою і обійняв посаду учителя української академічної гімназії у Львові.

Пачовський брав участь у створенні й діяльності літературного угруповання «Молода муза», яке видавало літературно-мистецький журна «Світ», що тішився великим читачьким зацікавленням. Видає свої збірки, згадані «Розсипані перли» (1901), «Сон української ночі» (1902), «На стоці гір» (1907), драматичні твори «Сонце Руїни» (1909), «Ладі й Марені – терновий огонь мій...» (1913) та інші.

Перша світова війна внесла коректи в життя Василя Пачовського. Спочатку він був у війську, потім працював у таборах військовополонених українців в Австрії та Німеччині. А згодом викладав на курсах українську мову та історію. У 1919 р. якийсь час перебував у Кам'янці-Подільському, захоплений ідеями С. Петлюри, М. Шаповала, В. Темницького, але розійшовся з ними в питанні про шляхи побудови й характер української державності.

З 1920 р. В. Пачовський в Ужгороді разом із В. Бирчаком редагує часопис «Народ». Перебував протягом десятиліття на посаді вчителя гімназії в Ужгороді, а потім у Берегові. Згодом з сім'єю оселився в Перемишлі, де працював заступником учителя українською гімназії та був настоятелем Бурси Св. Миколая, що містилася по вул. Баштовій в Перемишлі. Працюючи педагогом, Пачовський пильно вивчав історію України, написав кілька циклів поетичних творів, поему «Князь Лаборець» та казку «Золотий Гвіздок» та інші. На увагу заслуговують подальші збірки автора: «Огні мести» (вірші 1923 – 1927 рр.), «Розгублені зізди» (1927), «Дзвін слави князям» (1930 – 1933), що так і не були видані. Якщо в ліриці Пачовського тема трагедії бездержавності української нації

розвивалася поступово, то у драматичних творах вона посіла провідне місце, починаючи вже з п'єси «Сон української ночі» (1903), в якій народна фантастика вигадливо переплітається з історичними натяками та алюзіями. Ідейне спрямування, започатковане «Сном української ночі», розвивається у подальших п'єсах, серед яких найважливішими є драма «Сонце руїни» (1908 – 1909 рр.) та «містичний епос» «Золоті Ворота...» (Лишилася незавершеною.) У першій з них висвітлюється період Руїни (1663 – 1687 рр.). Драма була сповнена тривожними видіннями, вона наче віщувала наближення катастрофи. Це передчуття ще більше посилюється у п'єсі «Сфінкс Європи», написання якої збігається з початком першої світової війни. Потім були ще п'єси «Роман Великий» (1918) та «Гетьман Мазепа» (1933).

Над епосом «Золоті Ворота» В. Пачовський працював протягом двох останніх десятиліть життя. За задумом автора, поема мала складатися з трьох частин: «Пекло України», «Чистилище України» та «Небо України». Ці назви свідчать, що В. Пачовський узяв за зразок «Божественну комедію» Данте. Автор завершив перші дві частини, третя збереглася тільки в нотатках. Історичне тло «Золотих Воріт» – події в Україні 1917 – 1922 рр., тобто визвольної змагання.

Письменник болісно переживає, що повторилася шістьсотрічна наша трагічна історія. Тим такі образи кількох персонажів як Марко Проклятий – центральний персонаж поеми, Святослав Хоробрий, що уособлює державотворче начало. Діють і такі постаті, як Роксолана, Мазепа, Шевченко, Гоголь, Драгоманов, Махно, Юрій Коцюбинський, Хвильовий, Шептицький.

Згадаймо ще поему «Українці як нація» (1907), твір «Історія Підкарпатської Русі» (1921). Пачовський виконав перший переклад сучасною українською літературною мовою «Повісті временних літ» Нестора літописця.

У своїй праці, що вийшла друком у Нью-Йорку, Пачовський писав: «Чому нам не бути гордими за себе, за своїх героїв, за свою минувшину, коли вона така велична і сяє всіма світлотінями різних характерів і

стремління? Чому нам оглядатися довкола себе, що за нас скаже той або сей, і стосуватися до його ласки? Вдивімся в себе, побачмо себе, спізнаймо своє «я», високе з природи, перебудуймо себе, перекуймо себе, перекуймо сльозаву тугу на крицеву енергію – а тоді до нас стосуватися будуть і прийдуть до нас учитись, бо в нашій душі є велике творче джерело духа, за яке ми повинні й можемо бути горді!»

У своєму історіософському творі «Світова місія України», що з'явився у видавництві «Краса і Сила» в Перемишлі 1933 року, Пачовський писав таким пророчим тоном: «Амінь, амінь говорю вам, що воскресіння прийде. Білим світом високих зір сходять на нашу націю дух Володимира Великого й каже моїми устами сумним в Україні: солодко й почесно є для Рідного Краю смерти, але солодко й почесніше й для Рідного Краю жити в часі його воскресіння й серед бурі й натиску життя його переперти!»

Критики, починаючи від І. Франка, через Вячеслава Липинського та десятки інших, силу його таланту вбачають в патріотичній ліриці, сповненій мінливості настроїв, витонченості поетичної форми, глибокої музичності, ґрунтованій на фольклорній традиції. Після вересня 1939 р. Василь Пачовський працював викладачем Львівського університету. 5 квітня 1942 р. цей талановитий український поет, історіософ і мислитель доктор філософії помер. Похований з почестями на Личаківському кладовищі. Дружина залишилася з дітьми, а за рік по смерті чоловіка виїхала за кордон. Заходами родини Пачовських було видано в Нью-Йорку 1984 р. з передмовою О. Тарнавського двотомник, до якого ввійшла майже вся його лірична поезія, багато творів з архіву письменника з'явилося друком уперше. Дуже прикро, що Василь Пачовський призабутий, хоча він 40 років працював для літератури і створив близько 30 творів, а всі його писання налічують вісютні назв, більшість з яких так і не було видано.

Автор публікацій – Ярослав СТЕХ

Про автора. Відомий журналіст й історик української діаспори. Родом з українських земель Східної Польщі. Нині мешкає в Торонто (Канада). Читач і автор нашої газети «Світ-інфо».

3 історії українського балу

Слово бал походить від латинського «ballare», що означає «танцювати», і від французького «bal» – «великий танцювальний вечір». Бал – це не тільки танці. Такі заходи більше були схожі на показ мод, демонстрацію багатства і статусу знаті. На балах зав'язувалися знайомства, вирішувалися питання служби та кар'єри, формувалася громадська думка.

Староукраїнський варіант назви для заходу має назву «баль».

Бали відрізняються від звичайних танців урочистістю, суворим етикетом і класичним набором танців, які йдуть в заздалегідь визначеному порядку:

Почесна і відповідальна роль на балу відводилася розпоряднику. У його обов'язки входило і складання пар, і розподіл бального простору, і підтримання порядку в залі. Бажаючи ввести в програму вечора різноманітність і новизну, танцмейстери винаходили змішані форми, поєднуючи рух у найбільш поширених танцях. Так з'явилися полька-мазурка, вальс-мазурка тощо. Деякі національні танці – краков'як, чардаш, тарантела – шляхом «окультурення» виконувалися на балах вищого світу.

Традиції влаштовувати в Україні великосвітські королівські та шляхетські бали сягає часів Давньоукраїнського Королівства.

Великокняжі бенкети часів Великого князівства Київського та королівські прийоми часів Українського королівства XI – XIV ст. часто описуються в літописах та інших історичних джерелах. Проте це ще не були класичні бали, адже проходили за столами, хоча на них так само, як і на балах, могли активно танцювати.

Танцювальні звичаї і великосвітські танці виникають у XII столітті, ґрунтуючись на середньовічній лицарській культурі та естетиці. В XII – XIII століттях стали дуже престижними й поширеними лицарські турніри, великосвітські марші-ходи, танці-ходи й танці-променади, що супроводжували ці турніри.

Українські літописи XIII століття, що описують історію Українського Королівства, згадують про королівські бенкети, що відбувалися при дворах королів Данила, Василька Романовичів, Льва Даниловича та інших.

За встановленням звичаєм було не прийнято влаштовувати бали, як інші світські розваги, у час постів, особливо Великого Посту, а також під час жалоби. Традиційно бальний сезон тривав з Різдва (25 грудня) і до останнього дня колодія (карнавалів).

Один з перших документальних спогадів про українські (львівські) бали припадає на мемуари французького посла. 1482 року на честь приїзду французької делегації до Львова було організовано святковий бал. Отже, цю дату вважають часом проведення першого українського балу. При цьому Париж залишався законодавцем тогочасної бальної моди.

В Україні мода на класичні французькі бали поширилась, коли майбутній король Франції Генріх III Валуа, син Катерини Медичі, був обраний (в 1573 – 1574 рр.) королем Речі Посполитої, Великим князем Литовським, Українським, Мазовецьким, Київським, Волинським, Подільським і т. д. У 1573 році він здійснив двомісячну

Вільгельм Гаузе. Бал. 1904 р.

Котильйон. Ілюстрація з танцювального керівництва. XIX ст.

подорож з Парижу до Варшави й Кракова, через всю Європу. По дорозі новий король давав безліч балів та прийомів. На вибори короля, а пізніше на його коронацію, зі всієї великої країни прибуло понад 50 тис. делегатів, серед яких й було багато українських князів, магнатів та шляхти. Після цього мода на справжні французькі наряди, музику, бали, танці поширилась всією державою.

В XVI ст. масштабні і гучні бали в Україні влаштовували українські аристократи: Вишневецькі, Заславські, Збараські, Конецпольські, Острозькі, Любомирські, Потоцькі, Радзивіли, Сангушки, Чорторійські та інші. У своїх фортецях і світських палацах, побудованих італійськими та французькими архітекторами, вони заводили уклад й етикет життя, що своєю пишністю мало в чому поступалися розкішним королівським резиденціям Парижу, Праги, Варшави і Кракова.

У XVI – XVII ст. бали давались у Львові, Луцьку, Тернополі, по князівських палацах в Ужгороді, Мукачеві, Збаражжі, Дубно, Золочівську, Жовкві, Підгаєцьку та інших.

Тернопільський замок в 1621 році приймав короля Речі Посполитої, великого князя Литовського, Українського, Сіверського, Чернігівського, Смоленського і т.д. Владислава IV Вазу. З цього приводу в замку було влаштовано пишний бал. Продовжували влаштовувати тут бали й пізніше.

В середині XVII ст., після повстання Богдана Хмельницького та утворення Гетьманщини, активно формується нова козацько-старшинська еліта, українська козацька шляхта. Дистанцюючись від польської шляхти, а також через постійні війни, то з Польщею, то з московією, українська старшина XVII ст. не була особливо помічена в проведенні традиційних балів.

Тоді як місцеве лицарство-панство віддавало перевагу «сидячим» формам дозвілля: «бенкетам» за багато накритим столом.

Перше документальне свідчення про баль-маскараду в Києві знаходимо у мемуарах ірландця Патрика Гордона. Описуючи своє перебування у місті над Дніпром протягом 1684 – 1685 рр., офіцер, що був відряджений в Україну для ведення фортифікаційних робіт, згадує про проведення традиційних високовісвітських балів. Отже, в побуті київської аристократії того часу існувало таке поняття та самі традиції проведення Різдвяних балів. Також П. Гордон згадує про феєрверк, влаштований у день Різдва для гостей на балу у Київського воєводи.

Іван Мазепа, який в молоді роки служив при дворі короля Речі Посполитої Яна II Казимира, також був добре знайомий з етикетом й організацією класичних європейських королівських балів. Ставши Гетьманом та Князем всієї України (1687 – 1709), Іван Мазепа неодноразово влаштовував величезні бали в своїх резиденціях та по різних шляхетських маєтках.

В одному з літописів тих часів зберігся опис вбрання гетьмана Івана Мазепи, в якому він з'явився на козацькому балу, що влаштувала княгиня Ганна Дольська: «Мазепа на балу мав на собі темно-зелений каптан із товстої китайської матерії, оброблений золотом, який йому служив кунтушем. На його грудях кріпилося п'ять золотих петлиць, покритих діамантами, всередині були смарагди та рубіни. Під каптаном, підшитим малим атласом, одягнуто жупан із срібної парчі. Його стягував пасок, вельми гарний і багатий, з гронами з дрібних перлин. На ноги взуто жовте взуття, на голові вбрано бобріву шапку з оксамитовим дармовішем пурпурового кольору. Шю його прикрашала посаджена шпонка

Дитячий благодійний бал «На гостини до Тарновських». НІКЗ Качанівка, 25.05.2019 р.

з дорогим камінням з літерою «Е» (дарунок сестри Карла XII). На грудях він носив дві зірки (Ордена) – Святого Андрія й Орла білого».

На класичних балах XVII ст. польська й українська шляхта танцювала менуети, полонези, гавоти, мазурки, польки і краков'яки. А козацька старшина на своїх балах додавали до традиційних танців ще гопак та козачок.

У 1744 році Кирило Розумовський отримує титул графа, після навчання за кордоном, де він здобуває європейську освіту. Навчившись сучасно вдягатись та гарно танцювати, граф був бажаним гостем на світських вечорах, балах і маскарадах, що їх влаштовувала українська шляхта. Він також влаштовував власні вишукані прийоми та бали, організовував виступи співаків, концерти інструментальної музики, театральні дійства.

На Глухівській раді в лютому 1750 року на гетьмана України обрано Кирила Розумовського. Прийоми у гетьмана, які влаштовувалися для шляхти та старшини, супроводжувалися «гарматними вистрілами, балами, музикою».

Проводилися часті гетьманські бали за сучасними європейськими традиціями і в Батуринському палаці, на яких були присутні: генеральний обозний Семен Кочубей, генеральний підскарбій Михайло Скоропадський, генеральний писарь Андрій Безбородько, генеральний осавул Петро Валькевич, генеральний хорунжий Микола Ханенко та інші представники української козацької шляхти.

Баль розпочинався із урочистого полонезу-маршу. Полонез міг тривати годину. Потім йшов вальс, а за ними венгерка, краков'як, мазурка, менует та ін. Гості також розважались грою в карти. В той же час, на балах виконувалися й українські мелодії й танці, а сучасники свідчать, що особливо гетьман любив звуки бандури.

На балах та концертах у гетьмана Розумовського звучали твори українських композиторів: Дмитра Бортнянського, Максима Березовського, Артема Веделя.

29 грудня 1791 р. австрійська влада оголосила приписи, за якими повинні були відбуватись бали у Львові. До півночі мали танцювати польські і німецькі танці, далі до пів на другу – англійські, до третьої – знову польські і німецькі, до четвертої – англійська кадрили, і врешті до кінця балу – польські і німецькі танці. За встановленим порядком повинен був слідувати офіцер поліції, він також стежив, щоб

до танцювальної зали не заходили при зброї. Під час релігійних свят бали були заборонені.

Бал – важливий елемент дворянського побуту. На балу цінилося три вміння: одягатись, танцювати та спілкуватись. Бали відбувались у величезних і прекрасних залах, все освітлювалося безліччю воскових свічок у кришталевих люстрах і мідних стінних свічниках.

Починався бал з полонезу-маршу. Очоловав танець господар балу, а також господарня з найголовнішим гостем балу. Танець лицарський, кожен жест кавалера підкреслював прихильність до дами.

Бал заміняв «сучасні дефіле», де всі вбрання, пошиті на замовлення, були творами високої моди. Дами ці сукні, як правило, вдруге вже вдягали рідко. Чоловічі костюми теж не відставали від моди. Від жіночого костюму вимагалась свіжість і новизна, від чоловічого – простота й елегантність.

Не відставав від тогочасної моди і Григорій Степанович Тарновський, який володів Качанівкою з 1824 р. по 1853 р. Щороку в Качанівському маєтку відбувались пишні бали, і тоді кількість запрошених гостей ледь можна було порахувати. Як правило, бали влаштовувались на честь господинь в день їх народження. Серед запрошених зазвичай були родичі та найближчі сусіди – Скоропадські з Тростянця та Галагани з Сокиринця. За словами Михайла Івановича Глінки, сам господар, Григорій Степанович Тарновський, був майстер потанцювати. Особливо йому вдавався німецький танець «гросфатер», який у бальних танцях став поширеним з XVIII ст.

На відродження культури світських балів Качанівської дворянської садиби 25 травня 2019 року благодійна організація «Фонд відродження Качанівки» спільно з Національним історико-культурним заповідником «Качанівка» провели дитячий благодійний бал «На гостини до Тарновських» на відзначення 195-ї річниці відтоді, коли родина Тарновських стала господарями качанівської дворянської садиби (1824 – 2019). У заході взяли участь 39 пар дітей загальноосвітніх шкіл Ічнянщини. А бальні танці у виконанні талановитих дітей – це свого роду танцювальна грамотність і каліграфія, витонченість і вишуканість завдяки своїй доступності, елегантності і красі.

Наталія ПАЛЬЧИКОВСЬКА,
організаторка екскурсій
Національного
історико-культурного
заповідника «Качанівка»

Батурин — гетьманська столиця

Кроки до збереження садиби Кочубеїв

У роки окупації Батурин під час Другої світової війни (1941 – 1943) на території садиби Кочубеїв було значно пошкоджено будинок генерального судді В. Кочубея, пам'ятку архітектури середини XVII ст.

В повоєнний період великого значення держава надавала роботі культосвітніх закладів. Тому у кожному населеному пункті, визволеному від нацистів, силами місцевої влади масово відбудовувалися і ремонтувалися будинки культури, клуби, бібліотеки, музеї. У Державному архіві Чернігівської області зберігається ряд документів, у яких йде мова про заходи щодо впорядкування садиби Кочубеїв у Батурині у повоєнний період.

У травні 1947 року була видана постанова Батуринського райвиконкому про заходи впорядкування стану пам'яток старовини і природи. З постанови відомо, що голову Батуринської сільради Антона Демидовича Котляра зобов'язували взяти парк Кочубея, як історичну і художню цінність, під свій особистий контроль. Заборонити громадянам проводити випас худоби, проїзд будь-яким транспортом, а також самовільні вирубування і знищення дерев парку. Здійснити очистку парку і повсякденно тримати його в культурному стані. Провести бесіду з жителями Батурини та наголосити, що парк Кочубея є історичною і мистецькою цінністю держави, а особи, винні в порушенні цієї постанови, підлягають штрафу до 100 крб. або примусовим роботам до 1 місяця.

4 червня 1952 року на засіданні Батуринської сільради знову піднімали питання благоустрою «Кочубеївського саду». В протоколі засідання зафіксовано ряд питань щодо впорядкування території парку, які були підняті головою сільради Ф. С. Стефанюк: «Обгородити парк в урочищі «Кочубеївський сад», прополоти в парку 0,30 га розплідника клена самосійного. Завершити обкопування території парку, яке розпочав з власної ініціативи місцевий житель М. Каторженко.

У вересні 1959 року було проведено обстеження парків Батурини. У збереженому акті обстеження, який склали інспектор з охорони пам'яток архітектури М. Призонт та заступник голови Виконкому Батуринської

районної ради депутатів Ровний, зазначається, що у парку біля будинку Кочубея збереглася липова алея, яка підводить до західної частини парку. Збережено окремі дерева та окремі групи дерев. Загалом парк для обслуговування населення не

існує – доріжки та стежки заросли бур'яном та чагарниками.

Парковий ставок, водне дзеркало якого складало 1,5 га, висох. Дамбу, яка підтримувала рівень у ставку, зруйновано.

Площа парку розміром 10 га покрита чагарниками, внаслідок чого утворилася велика кількість сухостійних та інших уражених хворобами дерев, які підлягають вирубуванню. Для відновлювальних робіт по парку, що представляє

інтерес як зразок паркової архітектури, орієнтовно знадобиться 500 тис. руб. Для відновлювальних робіт по будинку Кочубея – 300 тис. руб.

Згадані документи мають історичну цінність. А вже на основі їх ми можемо прослідкувати етапи впорядкування та збереження садиби Кочубеїв, які передували масштабній реставрації архітектурної пам'ятки у 1973 – 1975 роках.

Руслана ОГІЄВСЬКА

Відеолітопис Батурина

Сьогодні, в умовах російської агресії, все помітніше стає суспільний інтерес до осмислення власної минушини. Важливим чинником, що визначає характер колективних уявлень про минуле, оцінку нинішніх подій та бачення майбутнього розвитку суспільства є усна історія. В ролі архіву спогадів очевидців подій найчастіше виступають музейні інституції. Тому Національний заповідник «Гетьманська столиця» веде збиральницьку роботу і формує архів спогадів корінних мешканців

Батурини. Історики закладу постійно проводять інтерв'ю та фіксують спогади про Батурин у письмовій формі. Така форма збереження усталена у даних дослідженнях, але в житті суспільства дедалі більшої актуальності набуває відеоконтент.

Враховуючи результативний досвід колег, у 2021 році заповідником започатковано проект «Відеолітопис міста Батурина», який зберігатиме історії з життя мешканців Батурина та його околиць, свідчення учасників та очевидців важливих подій, а також історію повсякденності, сім'ї, дитинства (студії пам'яті).

Зважаючи на те, що це новий досвід для нас, ми розробили власну методичку організації та запису спогадів у відеоформаті. Спершу історики заповідника проаналізували актуальні теми минулого Батурина і з них було складено питальник. Респонденти для

інтерв'ю мають бути віком від 50 років.

Це люди повоєнного покоління, котрі не мають системних власних спогадів, бо були ще малолітніми дітьми, але зростали в складних умовах і на основі фрагментарних згадок та під впливом почутого від батьків, діда-бабці, родичів сформували свої уявлення про окреслені в питальнику періоди.

Важливим моментом при запису спогадів є атмосфера, яка б сприяла концентрації респондента на спогадах та допомагала поринути в минуле. Тому для запису ми обрали приміщення музейного

комплексу «Козацький двір», який репрезентує життя батуринської козацької родини XIX ст. Атмосфера музейної садиби спонукала до результативного діалогу між респондентом та

інтерв'юером. Це ідеальне місце для усної історії. Деякі інтерв'ю записувалися вдома, враховуючи побажання респондентів та стан їхнього здоров'я.

Записані усні історії дозволили нам відтворити наступні історичні періоди. Про період Гетьманщини місцеві жителі знають з розповідей своїх пращурів. Деякі на власні очі бачили провали ґрунту в Батурині, залишки підземних ходів XVII ст. «Один провал ґрунту, що бачила на власні очі, був біля аптеки. Дуже міцні стіни в цих підземних ходах, хоча не укріплені цеглою» – відмітила Ніна Олексіївна

Батуринець Вячеслав Проценко та історик заповідника Наталія Дробязко. 1922 р.

Ситникова (у дівочтві Дідевич, 1933 року народження). «Другий провал підземного ходу виявився біля Будинку культури під час висадки дерев. Він був дуже глибокий і йшов у напрямку до річки Сейм», – повідомила Ніна Олексіївна.

Про період Голодомору 1932-33 років спогади у місцевих жителів болючі. «Дід був вільним козаком, мав землі, законним шляхом їх купував. Мав велику родину: шістьох дітей», – згадує Вячеслав Іванович Проценко

Батуринець Георгій Небощицький. 2022 р.

(1955 року народження). «У 1932-1933 роках місцева влада відбирала зерно у всіх жителів Батурина. Мій дід вчинив супротив, за що його було ув'язнено. Місцеве населення в ті часи виживало як могло. Влітку було легше, а ось взимку скрізь попід тинами лежали виморені

голодом тіла батуринців», – переповідає Вячеслав Іванович.

Усні історії торкаються і періоду окупації Батурина нацистськими військами у 1941-1943 роках. Про будівництво окупаційною владою дерев'яного мосту через річку Сейм переповідає спогади свого батька Георгій Олександрович Небощицький (1954 року народження): «Військовополонених майже не годували, тому вони були змушені ходити по дворах і просити у місцевих жителів їжу».

«Мою маму у 20-річному віці, як і іншу молодь, у 1942 році забрали на роботу до Німеччини. Їх називали «остарбайтерами». За роботу платили 2 рейхсмарки, давали 5 картоплин та 200 грамів грамів гороху на тиждень. Повернувшись до Батурина через три роки», розповіла Євгенія Олександрівна Кодакова (1957 року народження).

Тамара Іванівна Скрей (Сухомлин у дівочтві) розповіла те, про що довідалася від свого батька Івана Романовича, який був директором Батуринської школи після відступу нацистів у 1943 році. «Школа тоді розмістилася в історичній будівлі – училищі імені М. Затворницького, де до того, виявляється, німці мали конюшню. Приміщення довелося відновлювати, прибирати, але старання не були марними. Навчалися із задоволенням, не зважаючи на те, що не було ні чорнила, ні зошитів, то ж писали на зшитих газетах, а за чорнило слугувала розведена з водою бузина», згадує розповіді свого батька Тамара Іванівна.

Варто констатувати, що оповідачі/місцеві жителі, із задоволенням долучались до нашої роботи. Доповнюючи свої розповіді, демонстрували світлинки із родинних альбомів та важливі документи, що мають історичну цінність.

Після запису інтерв'ю переходимо до наступного етапу усної історії – збереження. У цей момент усна історія стає історичним документом, живим свідченням минулого, яке потрібно зберігати. Відеозаписи зі свідченнями оповідачів ми опрацьовуємо, формуємо відеосоцет та передаємо до архіву заповідника.

За 2022 рік до відеолітопису потрапило 16 справжніх відвертих живих історій із перших вуст. Матеріал, зафіксований у цифровому форматі, дасть змогу зберігати унікальну інформацію протягом багатьох десятиліть. Ми про довжимо роботу по формуванню відеолітопису Батурина, щоб зберегти історичну пам'ять нашого міста для наступних поколінь.

Наталія СУШКО

Живі, поки ми пам'ятаємо

Від початку повномасштабної московської агресії в Україну вже немає жодної територіальної громади, яка би не понесла непоправні людські втрати.

Батуринська ОТГ не стала винятком із цього скорботного переліку. Від 2015 року на цій клятій війні невелика громада втратила вже сімох земляків, серед яких одна жінка. Всі вони пішли на фронт російсько-української війни добровільно.

Національний заповідник «Гетьманська столиця» не зміг стояти осторонь цих подій, і, реалізуючи своє високе призначення в царині історичної пам'яті, виступив з ініціативою організації постійної виставки «Герої нескореної України» (на фото) на одному із своїх об'єктів – в церкві Воскресіння Господнього на Цитаделі. Виставка присвячена загиблим героям – землякам, які віддали свої життя за вільну Україну від початку російсько-української війни впродовж 2014-2023 років.

Наймолодший із загиблих героїв – 22 річний Олександр Ровний з села Матіївки; двічі добровільно ставав до лав ЗСУ батуринець Руслан Сергієнко; долаючи спротив працівників військкомату, наполог на своєму призові Григорій Ситник. Понесли втрати і ряди Національної патрульної поліції. В перші дні

повномасштабного вторгнення рашистської орди в Україну загинув наш земляк із села Обмачів Ігор Кушніренко.

Немилосердна війна, на жаль, продовжила свої страшні жива. У квітні нинішнього року на вівтар свободи і незалежності України покляли свої молоді життя ще троє наших земляків: старший солдат, охоронець взводу охорони 14 окремого вузла зв'язку в/ч 3958 Віктор Борисенков; солдат, оператор 14 окремого вузла зв'язку в/ч 3958 Валентина Водала-Топішко і солдат 5 взводу, 2 роти 80 окремої десантно-штурмової бригади Максим Летик.

В поминальну суботу 27 травня в церкві Воскресіння Господнього на Цитаделі відбувся захід «Живі, поки пам'ятаємо». В цей день рік тому перестало битися серце полум'яного патріота, батуринець Руслана Сергієнко, який загинув за Україну.

Вшановуючи пам'ять всіх загиблих земляків, заупокійну літію за загиблими Героями відслужив митрофорний протоієрей, настоятель Свято-Покровського храму отець Роман (Кривко). Колектив заповідника глибоко вдячний рідним, друзям, побратимам і командирам загиблих, які надали особисті речі героїв для створення виставки, поділилися спогадами про них, документами, фотографіями тощо.

Шановні українці! Завітайте до Воскресенської церкви на Цитаделі Батуринської фортеці, схиліть голови в скорботі за мужніми Героями, вшануйте їх пам'ять.

Наталія СЕРДЮК

Автори публікацій – наукові співробітники Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

Архітектурні пам'ятки Чернігова в часи військових конфліктів

У музейному фонді Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній» зберігаються світліни архітектурних пам'яток Чернігова, пошкоджених під час бойових дій 1941 – 1943 рр., які мають неабияку історичну цінність. Збройні конфлікти, війни руйнують не лише долі людей, значних руйнувань зазнають і архітектурні пам'ятки.

Друга світова стала найкращим проявом тотальної війни. Вона мала катастрофічні наслідки для країни загалом і для Чернігова, зокрема.

Під час Другої світової війни в Чернігові, окрім значних руйнувань житлової та промислової забудови, були пошкоджені численні пам'ятки архітектури та культури. Масштаби та характер шкоди, заподіяної цим будівлям, були різними і частину споруд вдалося відновити, але деякі з них вирішили розбирати і не проводити реставрацію.

До назавжди зниклих з карти міста архітектурних пам'яток можна віднести: будівлі дворянського зібрання та дворянського пансіону, комплекс споруд жіночого єпархіального училища. Усі вони були доволі великими за розмірами спорудами другої половини XIX ст. Також не збереглися Воздвиженська та Вознесенська церкви, які були сильно зруйновані і тому не відновлювалися, згідно з рішенням місцевих партійних установ та тогочасного головного архітектора Чернігова Петра Букловського.

Проте, більшій частині архітектурних пам'яток пощастило, адже їх було вирішено реставрувати. Не останню роль в цьому процесі відігравали провідні архітектори країни: Петро Барановський та Микола Холостенко, які зберегли для міста П'ятницьку церкву, Борисоглібський собор, а також надавали консультації щодо відновлення ряду інших будівель.

На території Дитинця-Валу значних руйнувань зазнав Борисоглібський собор. У прибудовану до нього ротонду влучила авіабомба, яка спричинила пожежу всередині будівлі. Було знищено внутрішнє оздоблення храму. За свідченнями співробітника Чернігівського історичного музею Олександра Попка, в приміщенні собору знаходилася колекція ікон та церковного начиння, а також етнографічні матеріали. Несучі конструкції споруди постраждали лише частково, що й допомогло

відтворити собор в первісному вигляді.

Трохи менше постраждала розташована поруч будівля Колегіуму. Внаслідок бойових дій були зруйновані перекриття, дах, вікна і двері. Було пошкоджене тинькування та декор, які і до 1941 року знаходилися в найкращому стані. В 1946 році було проведене обстеження пам'ятки та почалася масштабна реставрація із відтворенням декору споруди.

В 1941 році також постраждав внаслідок сильної пожежі комплекс споруд колишньої чоловічої гімназії. Будівлю пансіону взагалі розібрали до фундаментів, які і зараз можна побачити на території Валу. Приміщення, в якому зараз розміщується Чернігівський обласний історичний музей, постраждало значно менше, тому після закінчення війни були відновлені дах, перекриття, інтер'єр та вікна. Значно більше постраждали музейні колекції, особливо та частина, яку не встигли евакуювати з Чернігова. На момент 1941 року у фондах закладу перебувало близько 100000 тисяч експонатів, і значна їхня кількість була втрачена саме під час пожежі.

Зазнали руйнувань та ще більшої шкоди від вогню архівні установи міста, які тоді знаходилися у приміщеннях Архієрейського будинку на Валу та Катерининської церкви. В храмі внаслідок бойових дій були пошкоджені частина склепін, барабани бань та внутрішнє оздоблення. В будівлі, яку і сьогодні займає Державний архів Чернігівської області, під час пожежі вигоріли більшість дерев'яних перекриттів та був значно пошкоджений дах. Після війни були плани повної перебудови споруди із надбудовою третього поверху, однак, на щастя, комісія визнала, що це буде фінансово недоцільно. За повідомленнями

Зруйнована Катерининська церква (вигляд з заходу). 1941 – 1943 рр.

того ж Олександра Попка за період 1941 – 1943 років згоріли щонайменше 40000 томів архівних справ.

Значно менше протягом війни були пошкоджені комплекси колишніх Єлецького та Троїцько-Іллінського монастирів. Так, на території першого з них, внаслідок аварії радянського літака 1943 р., зазнав руйнувань верхній ярус монастирської дзвіниці. Згідно з описом стану споруд за 1947 рік, зазнали суттєвого пошкодження від пожежі споруди Успенського собору та колишньої Петропавлівської церкви XVII ст. (консисторії). Остання на момент початку війни вже знаходилася в незадовільному стані, а події війни лише довершили її подальше руйнування.

Руїни Петропавлівської церкви (консисторії) Єлецького монастиря. Фото 1947 р.

В межах комплексу споруд Троїцько-Іллінського монастиря внаслідок війни був пошкоджений лише будинок архієрея. Значних руйнувань йому завдала пожежа, яка знищила дах, перекриття та усі дерев'яні конструкції.

Найбільш складна доля серед чернігівських пам'яток, пошкоджених війною, спіткала П'ятницьку церкву. Храм був доволі сильно перебудований у XVII ст. і навіть деякі із сучасників не вбачали в ньому споруду періоду Русі-України.

Під час захоплення міста нацистськими військами на

храм від остаточного розбирання до фундаментів. Під час розбирання завалів та проведення архітектурно-археологічних досліджень були простежені конструктивні особливості церкви, що і дало змогу відтворити її у первісному вигляді (за проектом архітектора П. Барановського).

Руйнування Чернігова та його пам'яток, спричинені авіаційними нальотами та артилерійськими обстрілами німецьких та радянських військ, зафіксовані на світлинах 1940-х років. Фактично вони виступають свідками минулого і показують ті трагічні сторінки, які пережило місто протягом 1941 – 1943 років. Унікальні фотодокументи були зроблені різними людьми, але серед багатьох інших можна

Пошкоджені внаслідок обстрілу 16 березня 2022 р. два вікна у східній вітальній абсиді Іллінської церкви. XI – поч. XII ст. м. Чернігів

уламків російських снарядів на 10 об'єктах культурної спадщини національного значення, які були ретельно обстежені спеціальною комісією, до складу якої увійшли співробітники відділу охорони, експлуатації та реставрації заповідника, фахові архітектори, будівельники. Серед споруд, які перебувають на балансі заповідника «Чернігів стародавній», протягом лютого-березня 2022 року найбільші пошкодження отримали наступні пам'ятки:

Огорожа та дзвіниця Єлецького монастиря, де уламками від артилерійських снарядів було посічене тинькування, зовнішній ряд цегляного мурування та металевий дах;

Катеринининська церква, де уламками снарядів від реактивних систем залпового вогню було пошкоджено тинькування, цегляне мурування та вибиті вікна. Під час того ж обстрілу декілька невеликих фрагментів від касетної бойової частини пошкодили пам'ятник Т. Г. Шевченку на «Цитаделі»;

В комплексі споруд Троїцько-Іллінського монастиря внаслідок бойових дій були вибиті вікна в Іллінській церкві та пошкоджено уламками тинькування в Троїцькому соборі та одному із келійних корпусів монастиря.

Окрім пам'яток заповідника, обстрілами російських військ знищено будівлю Музею українських старожитностей В. В. Тарновського (пам'ятка кінця XIX ст.), альтанку на території Болдиних Гір (початок XX ст.), пошкоджено споруду Дворянського та селянського земельного банку (кінець XIX ст.), будівлю державного банку (початок XX ст.).

На онлайн-виставці представлені світліни, зроблені співробітниками заповідника, на яких зафіксовано пошкодження архітектурних пам'яток національного значення: Іллінської та Катерининської церкви, монастирських споруд Єлецького та Троїцького монастирів. Це – документальні свідчення вже новітньої історії Чернігова.

Усі ці руйнування задокументовані і є надія, що особи, які їх спричинили та були до цього причетні понесуть відповідальність в майбутньому.

Олександр ШУГАЛІЙ,
Данило РИГА,
молодші наукові співробітники
Національного архітектурно-історичного заповідника
«Чернігів стародавній»

Борисоглібський собор. 1943 р.

території храмового комплексу сталася пожежа, яка завдала руйнувань перекриттям, вікнам та вхідним групам, однак сама будівля майже не отримала пошкоджень. Це проглядається на світлинах 1941 – 1942 років.

Значно трагічніше для цієї церкви пройшов процес наступу радянських військ 1943 року. Внаслідок артилерійських обстрілів та авіабомбардувань у вересні 1943 року, про які не прийнято було говорити в післявоєнний час, храм був зруйнований на три чверті. На світлинах можна побачити, що збережена була лише частина основних стін церкви. Лише особисте втручання архітектора Петра Барановського, який бачив у пам'ятці перлину давньоруської архітектури, допомогло зберегти

Театр ім. Т.Шевченка – глядачам

Вечір драматичних уривків

Мистецький проєкт реалізували в експериментальному сценічному просторі актори театру. До уваги глядачів були запропоновані чотири уривки з творів, як творчі пошуки гурту ініціативних артистів. Упершому уривку була представлена сцена з вистави «1984» за однойменним романом Джорджа Орвелла у виконанні артистів Євгена Бондаря і Петра Великого. У другому уривку Олександр Манастирський разом з вихованкою театральної студії Валентиною Петченко розіграли сцену з комедійної вистави «Останній палко закоханий», за п'єсою Ніла Саймона. У третьому уривку артисти Євген Бондар та Ірина Лозовська відтворили епізод з драматичної поеми Лесі Українки «Кассандра». І нарешті екстравагантні виконавці четвертого уривку Микола Бичук і Павло Дубовий виступили в ролі героїв вистави «Чекаючи на Году» за твором Семюеля Беккета.

Прем'єра вистави «Війна»

Показ вистави за п'єсою Ларса Нурена, режисер Олексій Тришкін, пройшов 28 червня в камерному просторі «Білої сцени» театру. Члени однієї родини, переживши страждання, спричинені війною, намагаються відшукати в собі сили для подальшого виживання в умовах повоєнної руїни і безладдя. В ролях – актори Світлана Боріко, Микола Лемешко, Ірина Лозовська, Катерина Велика, Петро Великий.

Закриття 97-го театрального сезону

З нагоди закриття сезону колектив обласного академічного українського музично-драматичного театру імені Т. Шевченка показав велику концертну програму за участю вокалістів, артистів драми і балету театру. Оркестр під орудою головного диригента, заслуженого артиста України Олексія Роцака супроводжував вокальні виступи, виконував музичні твори.

На початку виступу – народний артист України Валентин Судак та заслужена артистка України Наталія Максименко – подякували шанувальникам театру за вірність колективу. Програму склали вокальні виступи заслуженого артиста України Едуарда Брагіди, артисток Світлани Бойко і Юлії Казакової, Владислава Лещенка, Юлії Казакової, хореографічні замальовки артистів балету Анастасії Сальникової і Володимира Кирильченка, Віталіни Брагіди і Дмитра Лойченка, Антоніни Сидоренко і Бориса Лойченка.

На завершення художній керівник Андрій Бакіров, директор театру Сергій Мойсієнко привітали глядачів і митців з успішним завершенням сезону, побажали приємних зустрічей упродовж сезону нового.

Обласний філармонійний центр фестивалів та концертних програм

Капела бандуристів – до Дня Конституції

«Боже, Україну збережи!» – слова відомої пісні дали назву концертній програмі Капели бандуристів ім. О.Вересая філармонійного центру (художній керівник та головний диригент – заслужена артистка України Раїса Борщ, головний хормейстер – заслужений працівник культури України Микола Борщ). 24 червня капела представила програму глядачам на Малій міській сцені – просто неба.

Управлінням культури і туризму Чернігівської міськради нещодавно започатковано цикл літніх культурних програм на цьому майданчику, відомому чернігівцям як Зелена сцена. Мета, з-поміж іншого, – психологічна підтримка захисників міста-Героя Чернігова, представників Сил оборони, волонтерів. Це й також презентація творчого потенціалу регіону. Капела бандуристів – один з тих колективів, які є мистецькою візитівкою Сіверського краю.

Концертну програму до Дня Конституції України склали твори українських композиторів – Олександра Осадчого, Євгена Адамцевича, Миколи Лисенка, Левка Ревуцького, Ігоря Поклада, Петра Зуба, Раїси Борщ, Оксани Герасименко. Також прозвучали українські народні пісні, козацькі марші, танцювальна, джазова музика.

«Сублімація війни»

До Дня Конституції філармонійний центр представив відеопрем'єру проєкту «Сублімація війни». Це експериментальний, різноманітний формат у поєднанні музичного і хореографічного мистецтва. У ньому використані тексти та музичні твори сучасних українських авторів.

Виконують Катерина Велика, Віктор Войников, Тетяна Герус, Іван Гладков, Світлана Києвицька, Марина Коваленко, Артем Коптель, Світлана Кугук, Ольга Кузьменко, Олександр Лаптії, Наталія Липницька, Юлія Литвин, Марина Маккей, Анна Михневич, Дар'я Михневич, Дмитро Обедніков, Євген Олещенко, Ксенія Трубіна, а також академічний народний хор (художній керівник та головний диригент – заслужений діяч мистецтв України Володимир Коцур). Режисер-постановник – Дмитро Обедніков.

Моновистава у дворику

Дворик центру давно став одним з найпопулярніших сценічних майданчиків міста. Сцена просто неба є відкритим мистецьким простором. 23 червня чернігівський актор Микола Бичук представив тут моновиставу «Чому люди не...?», у постановці Євгенія Сидоренка. Для героя вистави гамлетівське «бути чи не бути?» – питання одного кроку з даху багатопроверхні. Втекти від себе чи розібратися у собі? «Від повного внутрішнього розлому до набуття нових сенсів», так про свого персонажа каже актор.

«Розквітне сад на нашій Україні»

Це один з найвідоміших творів з репертуару Академічного народного хору філармонійного центру. Ця композиція дала назву новій програмі колективу, показаній 30 червня. Українські народні пісні, авторські твори, танцювальні і оркестрові композиції. Серед них – «Червона калина», «Сивий птах», «Іхав козак за Дунай», «Граї, музику».

Поезія Павла Вишебаби

27 червня у обласній універсальній науковій бібліотеці відбулася презентація збірки «Тільки не пиши мені про війну». Автор – екоактивіст, музикант, військовий, письменник.

Учні школи № 28 разом з учителькою Ольгою Петренко продемонстрували музично-поетичний номер на основі віршів книги. Вірш «Доньці», перший рядок якого став назвою збірки, гості переглянули на відео, де вірш читають автор і його побратими з 68-ї окремої егерської бригади, до лав якої Павло Вишебаба вступив після початку повномасштабного вторгнення.

Присутні переглянули відеокліп «Кохатися» за участі Павла Вишебаби й музикантки Нічка. Вишебаба ще й музикант, деякі його вірші покладені на музику.

На здобуття Обласної літературно-мистецької премії ім. Михайла Коцюбинського

Засідання комісії з присудження Обласної літературно-мистецької премії ім. М. Коцюбинського за 2023 рік, головної творчої відзначки Чернігівщини, відбулося 8 червня. Комісія розглянула подання, які надійшли їй протягом березня – травня, провела обговорення кандидатур і ухвалила рішення про вихід ряду претендентів у другий тур конкурсу. У серпні комісія визначить лауреатів року. А зараз іде громадське обговорення кандидатур. Знайомимо з деякими претендентами на премію.

Поезія

Станіслав Новицький – поет (Кропивницький). Висунутий Громадською організацією «Літературна спілка «Чернігів» за книгу поезій «Фронтальне скло» (2022).

Станіслав Новицький народився 27 грудня 2000 року в с. Павлівка (Туманове) Одеської області. З 2010 року живе в м. Кропивницький. Навчається в Харківській військовій академії. Головний редактор літературно-мистецького альманаху «Сівач». Друкувався в журналах «Літературний Чернігів», «Дзвін», «Дукля», ряді інших, газетах «Літературна Україна», «Українська літературна газета», «Слово Просвіти», антологіях поезії. Автор поетичних збірок. Лауреат ряду літературних премій. Окремі твори перекладено польською, білоруською, англійською та французькою мовами. «Фронтальне скло» – шоста збірка поезій Станіслава Новицького. Поет звертається до джерел народної живої мови, її первісного звучання. Саме тому

твори вирізняються таким багатством образів.

Людмила Лихова (літературний псевдонім – Ліна Ланська) – поетеса, член Національної спілки письменників України (Чернігів). Висунута Чернігівською обласною організацією НСПУ за книгу поезій «Цілую твій поділ» (2020).

Народилася 18 травня 1957 року в селі Рівчак-Степанівка Носівського району в сім'ї службовців. Закінчила Київський медичний університет ім. О. Богомольця. Лікар за фахом. Живе і працює в Чернігові.

Авторка 5-ти поетичних збірок. Учасниця фестивалів любовної лірики, духовної творчості, мистецько-історичного. Авторка належить до тих письменників, які творять інтелектуальну літературу, бо самі є людьми начитаними й ерудованими. Збірка Ліни Ланської містить поезії-молитви. Це текст, що поєднав ознаки релігійного та художнього стилів.

Оксана Рудич – поетеса, працівниця ЗСУ (Чернігів). Висунута колективом 77 Центру морально-психологічної підтримки ОК «Північ» за книгу «Зігрита любов'ю» (2022).

Авторка почала презентувати свою поезію читачам зовсім недавно, з 2021 року. Ознайомитися з її поезією та відгуками щодо неї можна на сторінці авторки в мережі Фейсбук. Вірші

авторки друкувалися в кількох всеукраїнських альманахах. А у 2021 – 2022 роках вийшли три збірки поезій авторки. На ряд поезій написані пісні. Лауреатка всеукраїнського і міжнародного поетичних конкурсів.

Юрій Соколов – поет і громадський діяч (Чернігів). Висунутий Чернігівським міським об'єднанням Всеукраїнського товариства «Просвіта» за книгу «Рубікон» (2023).

Народився 18 березня 1972 року у Чернігові. Закінчив чернігівську ЗОШ № 15 та Національну юридичну академію України ім. Ярослава Мудрого у м. Харкові. З 1987 року бере участь у громадській та літературній діяльності. У 2002-2020 роках чотири рази поспіль обирався депутатом Новоозаводської районної ради Чернігова.

На слова Юрія Соколова композитор Іван Зажитко написав кантату «Над Україною зоряна ніч», яку у 2015 році записали хор та симфонічний оркестр Національної радіокомпанії України. У 2017 році Юрій Соколов збірку «Литаври». У 2019 році видавництво «Десна Поліграф» видало збірку «Зоряний пил думок», до якої увійшла поема «Рубікон». За поемою заслужений артист України Олексій Биш та артистка філармонійного центру Олена Белаванцева створили театралізоване-патріотичне дійство, яке Чернігівщина представляла, зокрема, в зоні проведення АТО. У червні 2022 року Олексій Биш поставив на сцені Чернігівського молодіжного театру виставу «Рубікон» за цією поемою. Цей твір яскраво відображає боротьбу України за свою державність, проти агресорів. У 2023 році Юрій Соколов видав поему «Рубікон» окремою збіркою.

Допомога бійцям Сіверської бригади

Заступник начальника Чернігівської обласної військової адміністрації Дмитро Синенко повернувся з чергової поїздки на передову. Вантаж з необхідними речами від ОВА доставили на Авдіївський напрямок, одному із батальйонів 1-ої окремої танкової Сіверської бригади. «Цього разу підсилили наших хлопців оптичними приладами (приціли нічного бачення та коліматори), кронштейнами для кулеметів під оптичні прилади, двома старлінками. Передали тактичні рюкзаки, маскувальні костюми для снайперів, а також різні смаколики», розповів Дмитро Синенко. За допомогу у зборі він подякував мисливцям Чернігівської області та медичному центру «TESLA».

Наші сапери розмінують деокуповані території

Сапери частини піротехнічних робіт Аварійно-рятувального загону спецпризначення Головного управління Держслужби з надзвичайних ситуацій України у Чернігівській області у складі 4 піротехнічних розрахунків продовжують виконувати бойові завдання із розмінування звільнених від російських окупантів територій Харківської та Донецької областей. Впродовж червня піротехніки відпрацювали 151 термінову заявку, обстежили 22,48 га території, де виявили та знищили 500 боєприпасів.

Пересувний мобільний клас з мінної безпеки

Навчання заходам безпеки життєдіяльності є одним з пріоритетних завдань для фахівців ДСНС України. Рятувальники Чернігівщини, аби навчити населення ризикам, пов'язаним з вибухонебезпечними предметами, діям у разі загрози виникнення надзвичайних ситуацій, створили мобільний клас з мінної безпеки. Під час виїзної лекції в одну з громад Чернігівського району рятувальники розповіли про найпоширеніші види вибухонебезпечних предметів їх види, наслідки необережного поводження з ними, а також довели основні вимоги у разі виявлення підозрілих предметів. Натрапити на небезпечну знахідку можна скрізь, адже вибухівка може бути замаскована в іграшки, яскраві пакунки, побутові речі тощо, тож необхідно бути максимально уважним і обережним.

ГУ ДСНС України
у Чернігівській області

Меморандум про співпрацю між Сіверським інститутом регіональних досліджень та Прилуками

29 червня виконком Прилуцької міської ради та Громадська організація «Сіверський інститут регіональних досліджень» підписали меморандум про співпрацю в межах реалізації проекту «Локації безпеки для цивільного населення Прилуцької громади Чернігівської області».

Метою Меморандуму є взаємодія та координація заходів у рамках проекту, спрямованих на створення в 23 захисних спорудах цивільного захисту комунальної власності м. Прилуки умов, що відповідають існуючим в Україні вимогам до розміщення мешканців у подібних об'єктах.

Проектом «Локації безпеки для цивільного населення Прилуцької громади Чернігівської області» передбачено закупівлю обладнання та інвентарю для захисних споруд (для безперебійного освітлення приміщень, протипожежної безпеки, надання невідкладної медичної допомоги, оповіщення про надзвичайні ситуації, забезпечення належної вентиляції в кризових умовах одного з об'єктів), проведення двох навчань та підготовку інформаційних матеріалів. Сторони домовилися про проведення інструктажів для відповідальних осіб та комунікацію з місцевими і регіональними ЗМІ.

Цей проєкт відбувається за підтримки програми «Український фонд швидкого реагування», яку втілює IREX за підтримки Державного департаменту США.

Агресори вчергове обстріляли прикордонні села

2 липня російські війська вчергове обстріляли прикордонні території Чернігівської області. Вранці було зафіксовано 5 обстрілів, ймовірно зі ствольної артилерії, в районі н.п. Карповичі. Перед обідом 2 обстріли, ймовірно з міномету 120 мм, в районі н.п. Ключи. З 18.25 до 18.35 зафіксовано обстріли, ймовірно з міномету 120 мм, в районі н.п. Архипівка. З 19:10 до 19:35 там же зафіксовано 12 обстрілів, ймовірно з міномету.

Ноутбуки для профтехосвіти

У рамках реалізації програми «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України» Державному професійно-технічному навчальному закладу «Сновське вище професійне училище лісового господарства» передано 14 ноутбуків, загальною вартістю 281 831,62 грн. Техніка закуплена Фондом Міжнародної Солідарності (Республіка Польща) за сприяння Міністерства освіти і науки України для потреб професійної (професійно-технічної) освіти в Україні.

На Чернігівщині підготовку робітничого потенціалу здійснюють 13 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, де навчаються 4865 здобувачів освіти.

«EU4Skills: кращі навички для сучасної України» – це спільна програма ЄС та його держав-членів Німеччини, Фінляндії, Польщі та Естонії для підтримки реформи професійно-технічної освіти в Україні. Близько 800 ноутбуків отримали заклади професійно-технічної освіти України.

Експерсія в Борисоглібський собор

Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній ідновив обслуговування відвідувачів та екскурсійну діяльність в Борисоглібському соборі.

Поціновувачі старовини мають чудову нагоду оглянути пам'ятку архітектури XII століття, а також замовити екскурсії. В музеї

розміщено фотовиставки, зокрема архітектурних та археологічних досліджень.

Музей працює щодня, без вихідних, з 10.00 до 18.00 (каса для продажу квитків – до 17.30). Для безготівкового обслуговування встановлений термінал. Телефони для довідок: 093036 9821, 098 701 6641; (0462) 645964.

Творчий проєкт «Невідкладна мистецька допомога»

Український інститут книги разом з Міністерством культури та інформаційної політики та громадською організацією «Всеукраїнське об'єднання учасників бойових дій, волонтерів, ветеранів, інвалідів» розпочав тури митців деокупованими та прифронтовими територіями Чернігівщини у межах проєкту «Невідкладна мистецька допомога». Спершу артисти завітали до Корюківки, Мени, Сновську та смт Холми в Чернігівській області.

Потім такий виступ відбувся і в Ніжині, в міськолму будинку культури. Виступали співачка, композиторка, народна артистка України Леся Горова, журналіст, письменник, громадський діяч Юрій Луканов, публіцист, заслужений діяч мистецтв, ведучий Євромайдану Володимир Гонський, а також гурт народних артистів України Наталії Павловської, Олександра Бублієнка та Антона Валькова G-ART. Концертна програма була сповнена любові до України та присвячена нашим захисникам.

Літні розваги Аддамсів

Музична історія «Аддамси і літні традиції» є продовженням мюзиклу «Аддамси та новорічні традиції», що з великим успіхом пройшов в обласному філармонійному центрі у різдвяно-новорічні свята. Показ нових пригод Аддамсів відбувся 2 липня на сцені центру.

У літніх розвагах персонажів брали участь і юні глядачі.

Літнє шоу у постановці Дмитра Обеднікова подарували дітям Іван Гладков, Катерина Іващенко-Василяко, Марина Маккей, Анна Михневич, Дар'я Михневич, Ксенія Трубіна, Яна Сидоренко, а також артисти Театру танцю «Екватор» на чолі з Віктором Войниковим – Катерина Велика, Тетяна Герус, Артем Коптель, Світлана Києвицька, Світлана Кугук, Ольга Кузьменко, Євген Олещенко.

Американський музикант – на підтримку Збройних Сил України

В рамках благодійного туру на підтримку Збройних Сил України всесвітньо відомий американський кларнетист українського походження Юліан Мілкіс 1 липня завітав з концертом до Чернігова. У супроводі Духового оркестру Військово-музичного центру Сухопутних військ ЗСУ (начальник центру – художній керівник підполковник Ігор Кішман) музикант виступив у обласному філармонійному центрі. Концерт відбувся за підтримки ГО «Північна Культурна Столиця».

Юліан Мілкіс є затребуваним камерним та джазовим музикантом у світі. До початку російської агресії проти України маестро виступав і в Росії. Але його принципова громадянська

позиція, яка демонструє несприйняття російської військової агресії, не дозволяє йому продовжити такі виступи.

Натомість він допомагає своїй історичній батьківщині. Виступає з концертами, на яких відбувається збір коштів на користь ЗСУ.

Програму концерту в Чернігові склали класичні твори Моцарта і Верді, музика сучасних українських композиторів – Мирослава Скорика, Лева Колодуба, Валентина Сільвестрова та Олександра Родіна.

Книга «Вечірнє танго» – в «Інтермеццо»

Нова книга прози і поезії редактора нашої газети Петра Антоненка, представлення якої пройшло в ряді бібліотек і Музеї М. Коцюбинського, є в продажу в Чернігівському культурно-мистецькому центрі «Інтермеццо» (вул. Шевченка, 9).

Петро Антоненко

ВЕЧІРНЄ ТАНГО

Корисні поради

- Якщо хочете рівно відрізати шматок наждачного паперу, переверніть його на бік підкладки, проведіть по ній рівну лінію гострим гвіздом. Ви відріжете рівний шматочок.
- Шуруп значно легше увійде в дерев'яну поверхню, якщо його трохи змастити милом.
- Щоб двері не скрипіли, покладіть всередину їх петель трішки графіту з олівця.

Наша газета – на сайті в Інтернеті

Вже кілька років існує в Інтернеті сайт нашої газети «Світ-інфо». На цьому ж сайті розміщуються і всі номери нашого дочірнього видання – обласної літературно-мистецької газети «Струна». На сайті є всі номери обох газет за всі роки їх видання: «Світ-інфо» – за понад 11 років, «Струна» – за понад два роки. Всі публікації й ілюстрації можете легко скопіювати.

Адреса сайту: <http://svit11.wordpress.com>.

Чернігівський культурно- мистецький центр «Інтермеццо»

14000, м. Чернігів, вул. Шевченка, 9, тел (063) 236-18-03
<http://intermezzo.org.ua>. e-mail: kmc.intermezzo@gmail.com
ІСР: 605-110-856

Послуги: в продажу книги, музика, мистецтво, сувеніри, канцтовари, а також туризм, екскурсії, проведення презентацій, прес-конференцій, творчі зустрічі, кава, зручності.

Чернігівська міська організація Суспільної служби Світового конгресу українців

Види послуг: соціальний патронаж, видавничо-діяльність, сприяння вихованню дітей, відродженню духовних і національних традицій. Вул. Шевченка, 9. Тел. (063) 236-18-03.

Газета виходить за сприяння Товариства Української Мови (США) і Міжнародної Фундації імені Івана Багряного (голова ТУМ і Фундації – професор Віра Боднарук, скарбник Фундації – Олексій Коновал).